

Brüssel, 7.10.2025
C(2025) 6826 final

KOMISJONI TEATIS

Suunised meetmete kohta, millega tagada alaealiste eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse kõrge tase internetis vastavalt määruse (EL) 2022/2065 artikli 28 lõikele 4

KOMISJONI TEATIS

Suunised meetmete kohta, millega tagada alaealiste eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse kõrge tase internetis vastavalt määruse (EL) 2022/2065 artikli 28 lõikele 4

1 SISSEJUHATUS

1. Alaealised¹ kasutavad digiplatvorme üha enam ning neil võib sellest palju kasu olla. Näiteks võivad digiplatvormid pakkuda ligipääsu mitmesugustele õppematerjalidele, mis aitavad alaealistel omandada uusi oskusi ja täiendada teadmisi. Digiplatvormid võivad anda alaealistele võimaluse avaldada oma seisukohti ja suhelda sarnaste huvidega kaaslastega, mis aitab alaealistel kujundada oma sotsiaalseid oskuseid ning süvendada enesekindlust ja kogukonnatunnet. Internetikeskkonnas mängides ja seda uurides saavad alaealised edendada oma loomupärast uudishimu, osaledes tegevuses, mis ergutab loovust, innustab probleeme lahendama, arendab kriitilist mõtlemist ja tegevusvõimekust ning pakub meelelahutust.
2. Samal ajal valitseb poliitikakujundajate, reguleerivate asutuste, kodanikuühiskonna, teadlaste, haridustöötajate ja eestkostjate² seas üldiselt üksmeel selles, et sageli ei ole alaealiste eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse tase internetis piisav. Mitmesuguste alaealistele ligipääsetavate digiplatvormide ning nende kaudu osutatavate teenuste disain ja omadused võivad ohustada alaealiste eraelu puutumatust, ohutust ja turvalisust ning suurendada olemasolevaid riske. Selliste riskide hulka kuuluvad näiteks kokkupuude ebaseadusliku³ ja kahjuliku sisuga, mis kahjustab alaealiste eraelu puutumatust, ohutust ja turvalisust või võib ohustada nende füüsilist või vaimset arengut. Samuti kuuluvad riskide hulka küberkiusamine või kokkupuude isikutega, kelle eesmärk on alaealistele kahju tekitada, näiteks neid seksuaalselt väärkohelda või neilt midagi välja pressida, või inimkaubitsejate või isikutega, kes püüavad meelitada alaealisi ühinema kuritegelike rühmitustega või õhutada vägivalda, radikaliseerumist, vägivaldset ekstremismi või terrorismi.

¹ Käesolevates suunistes tähistavad sõnad „laps“, „lapsed“ ja „alaealine“ alla 18-aastaseid isikuid.

² Käesolevates suunistes tähendab „eestkostja“ isikut, kes täidab lapsevanema kohustusi.

³ Ebaseaduslik sisu hõlmab muu hulgas näiteks sisu, mis kajastab ebaseaduslikku uimastikaubandust, terroristlikku ja vägivaldselt ekstremistlikku sisu ning lapse seksuaalse väärkohtlemisega seotud materjali. Ebaseaduslik sisu ei ole määratletud määruses (EL) 2022/2065 (digiteenuste määrus), vaid muudes ELi või liikmesriigi tasandi õigusaktides.

Alaealised võivad olla ohus ka tarbijatena, samuti võivad neid ohustada riskid, mis on seotud digiplatvormide liig- või ülekasutamisega ning kokkupuutega sobimatu või ärakasutava tegevusega, sealhulgas seoses mängude ja hasartmängudega. Tehisintellekti juturobotite ja robotkaaslaste üha sagedasem integreerimine digiplatvormidesse ning tehisintellektipõhised süvavõltsingud võivad samuti mõjutada viise, kuidas alaealised suhtlevad digiplatvormidega, suurendada juba esinevaid ohte ja põhjustada uusi riske, mis kahjustavad alaealiste eraelu puutumatust, ohutust ja turvalisust⁴. Need riskid võivad tuleneda otsesest kogemusest, mille alaealine saab digiplatvormi kaudu, ja/või teiste kasutajate tegevusest platvormil.

3. Käesolevate suuniste eesmärk on toetada digiplatvormide pakkujaid nende riskide leevendamisel ja selleks on suunistes esitatud meetmed, mis komisjoni seisukoha järgi aitavad digiplatvormide pakkujatel tagada oma platvormidel alaealiste eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse kõrget taset ning täita liidu tähtsat poliitilist eesmärki kaitsta alaealisi. Lisaks on suuniste eesmärk aidata digiteenuste koordinaatoritel ja liikmesriikide pädevatel asutustel kohaldada ja tõlgendada määruse (EL) 2022/2065 artiklit 28. Näiteks aitab alaealiste kontode privaatsemaks muutmine platvormide pakkujatel muu hulgas vähendada soovimatute ja omaalgatuslike kontaktide ohtu. Vanusetuvastusmeetmete⁵ rakendamine võib muu hulgas aidata platvormi pakkujatel vähendada ohtu, et alaealised puutuvad kokku teenuste, sisu, käitumise, kontaktide või kaubandustavadega, mis kahjustavad nende eraelu puutumatust, ohutust ja turvalisust. Nende ja muude meetmete (alates soovitusüsteemidest ja haldamisest kuni kasutajatoe ja teavitamiseni) rakendamine võib aidata digiplatvormide pakkujatel muuta digiplatvorme nii, et need on alaealistele ohutumad ja turvalisemad ning säilitavad paremini nende eraelu puutumatust.

⁴ Käesolevate suuniste I lisas on esitatud OECD väljatöötatud raamistiku alusel koostatud selliste riskide liigitus, millega alaealised võivad digiplatvormidel kokku puutuda.

⁵ Vt punkt 6.1 „Vanusetuvastus“.

2 SUUNISTE KOHALDAMISALA

4. Eespool kirjeldatud riske arvesse võttes kehtestas liidu seadusandja Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2022/2065 artikli 28⁶. Selle lõike 1 kohaselt on alaealistele ligipääsetavate digiplatvormide pakkujatel kohustus kehtestada asjakohased ja proportsionaalsed meetmed, et tagada oma teenuse puhul alaealiste eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse kõrge tase. Määruse (EL) 2022/2065 artikli 28 lõike 2 kohaselt on digiplatvormide pakkujatel keelatud esitada oma kasutajaliideses reklaami, mis põhineb määruse (EL) 2016/679 artikli 4 punktis 4⁷ määratletud profiilianalüüsil, mis kasutab teenusesaaja isikuandmeid, kui nad on mõistlikult kindlalt teadlikud sellest, et teenusesaaja on alaealine. Määruse (EL) 2022/2065 artikli 28 lõikes 3 on täpsustatud, et nimetatud artiklis sätestatud kohustuste täitmine ei kohusta alaealistele ligipääsetavate digiplatvormide pakkujaid töötleva täiendavaid isikuandmeid, et hinnata, kas teenusesaaja on alaealine. Määruse (EL) 2022/2065 artikli 28 lõikes 4 on sätestatud, et komisjon võib pärast Euroopa digiteenuste nõukojaga (edaspidi „nõukoda“) konsulteerimist anda välja suuniseid, et aidata digiplatvormide pakkujatel lõiget 1 kohaldada.
5. Käesolevates suunistes kirjeldatakse meetmeid, mida alaealistele juurdepääsetavate digiplatvormide pakkujad peaksid komisjoni arvates võtma, et tagada alaealiste eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse kõrge tase kooskõlas määruse (EL) 2022/2065 artikli 28 lõikega 1. Selles sättega kehtestatud kohustus on suunatud neile digiplatvormide pakkujatele, kelle teenused on alaealistele juurdepääsetavad⁸. Määruse põhjenduses 71 on lisaks selgitatud, et „[d]igiplatvormi võib pidada alaealistele juurdepääsetavaks, kui platvormi teenusetingimused võimaldavad alaealistel teenust kasutada, kui teenus on suunatud alaealistele või kui selle kasutajad

⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. oktoobri 2022. aasta määrus (EL) 2022/2065, mis käsitleb digiteenuste ühtset turgu ja millega muudetakse direktiivi 2000/31/EÜ (digiteenuste määrus) (ELT L 277, 27.10.2022, lk 1).

⁷ Määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 4.5.2016, lk 1).

⁸ Määruse (EL) 2022/2065 artikli 3 määratluse kohaselt on digiplatvorm teabe talletamise teenus, mille käigus teenusesaaja taotlusel talletatakse ja levitatakse üldsusele teavet, välja arvatud juhul, kui mainitud tegevus on üksnes mõne teise teenuse vähetähtis kõrvalomadus või põhiteenuse vähetähtis funktsioon, mida ei saa objektiivsetel ja tehnilistel põhjustel kasutada kõnealust teist teenust kasutamata, ning kui selle omaduse või funktsiooni teise teenusesse integreerimise eesmärk ei ole käesoleva määruse kohaldamisest kõrvale hoida.

on peamiselt alaealised või kui teenuseosutaja on muul viisil teadlik, et mõned tema teenuse saajad on alaealised“.

6. Esimese nimetatud põhjenduses kirjeldatud stsenaariumi kohta leiab komisjon, et digiplatvormi pakkuja ei saa väita, et platvorm ei ole alaealistele ligipääsetav, üksnes selle põhjal, et tema teenusetingimustes on platvormile juurdepääs alaealistele keelatud. Kui digiplatvormi pakkuja ei võta tõhusaid meetmeid alaealistele oma teenusele juurdepääsu tõkestamiseks, ei saa ta selle kinnituse alusel väita, et tema digiplatvorm ei kuulu määruse (EL) 2022/2065 artikli 28 lõike 1 kohaldamisalasse. Näiteks loetakse need digiplatvormide pakkujad, kes talletavad ja levitavad täiskasvanutele mõeldud sisu (näiteks pornograafilist sisu) ning seega keelavad oma teenusetingimustes teenuse kasutamise alla 18-aastastele isikutele, alaealistele ligipääsetavate digiplatvormide pakkujateks määruse (EL) 2022/2065 artikli 28 lõike 1 tähenduses, kui nad ei ole võtnud kasutusele toimivaid meetmeid, mis takistavad alaealistel nende teenuse kasutamise.
7. Kolmanda stsenaariumi kohta on määruse (EL) 2022/2065 põhjenduses 71 selgitatud, et üks võimalik olukord, kus digiplatvormi pakkuja peaks olema teadlik, et mõned tema teenuse saajad on alaealised, on selline, kus pakkuja juba töötleb teenusesaajate vanust näitavaid isikuandmeid muudel eesmärkidel, näiteks vastavale teenusele registreerimise ajal, mistõttu on näha, et mõned teenusesaajad on alaealised. Olukorraga, kus võib mõistlikult eeldada, et pakkuja on teadlik, et mõned tema teenuse saajad on alaealised, võib tegemist olla ka näiteks järgmistel juhtudel: on teada, et digiplatvorm meeldib alaealistele; digiplatvormi pakkuja osutab teenust, mis sarnaneb alaealiste kasutatavate muude teenustega; digiplatvormi reklaamitakse alaealistele; digiplatvormi pakkuja on teostanud või tellinud uuringu, milles alaealised on kindlaks tehtud teenusesaajatena, või on alaealised teenusesaajatena kindlaks tehtud mõnes sõltumatus uuringus.
8. Määruse (EL) 2022/2065 artikli 19 kohaselt ei kohaldata määruse (EL) 2022/2065 artikli 28 lõikes 1 sätestatud kohustust nende digiplatvormide pakkujate suhtes, kes kvalifitseeruvad mikro- või väikeettevõtjateks, välja arvatud juhul, kui komisjon on

määratlenud nende digiplatvormi väga suure digiplatvormina vastavalt sama määruse artikli 33 lõikele 4⁹.

9. Määrus (EL) 2022/2065 sisaldab ka muid sätteid, mille eesmärk on tagada alaealiste kaitse internetis¹⁰. Nende hulka kuuluvad näiteks mitu määruse (EL) 2022/2065 III peatüki 5. jao sätet, millega seatakse lisakohustused väga suurte digiplatvormide ja väga suurte internetipõhiste otsingumootorite pakkujatele¹¹. Käesolevate suuniste eesmärk ei ole tõlgendada neid sätteid ning väga suurte digiplatvormide ja väga suurte internetipõhiste otsingumootorite pakkujad ei peaks eeldama, et allpool kirjeldatud meetmete osalisest või täielikust rakendamisest piisab määruse (EL) 2022/2065 III peatüki 5. jaost tulenevate kohustuste täitmise tagamiseks, kuna neil pakkujatel võib osutuda vajalikuks rakendada lisameetmeid, mida ei ole siinsetes suunistes esitatud, kuid mida neil on vaja neist sätetest tulenevate kohustuste täitmiseks¹².
10. Määruse (EL) 2022/2065 artikli 28 lõike 1 puhul tuleks arvesse võtta ka liidu muid õigusnorme ja mittesiduvaid vahendeid, mille eesmärk on vähendada riske, millega alaealised võivad internetis kokku puutuda¹³. Ka need vahendid aitavad saavutada

⁹ Soovituses 2003/361/EÜ on väikeettevõtja määratletud kui ettevõtja, kes annab tööd kuni 50 inimesele ja kelle aastakäive ja/või aastabilansi kogumaht ei ületa 10 miljonit eurot. Mikroettevõtja on määratletud kui ettevõtja, kellel on alla 10 töötaja ning kelle aastakäive ja/või aastabilanss ei ületa 2 miljonit eurot. Komisjon tuleb meelde, et määruse (EL) 2022/2065 põhjenduse 10 kohaselt ei tohiks määrus (EL) 2022/2065 piirata direktiivi (EL) 2010/13 kohaldamist. Eelnimetatud direktiivi kohaselt on kõik videojagamispaltvormide pakkujad olenemata sellest, kas nad kvalifitseeruvad mikro- või väikeettevõtjaks, kohustatud võtma kasutusele ja käitama vanusekontrollisüsteeme videojagamispaltvormide kasutajate suhtes, kui platvormi sisu võib kahjustada alaealiste füüsilist või vaimset arengut.

¹⁰ Need hõlmavad kohustusi, mis on ette nähtud määruse (EL) 2022/2065 järgmiste sätetega: artikkel 14 teenusetingimuste kohta, artiklid 16 ja 17 teavitus- ja meetmete võtmise mehhanismide ning põhjendamise kohta, artikkel 25 internetipõhise kasutajaliidese disaini ja korralduse kohta, artiklid 15 ja 24 läbipaistvuse kohta, artikkel 26 reklaami kohta, artikkel 27 soovitusüsteemide kohta ja artikkel 44 standardite kohta.

¹¹ Lisaks kuuluvad nende hulka ka määruse (EL) 2022/2065 järgmised sätted: artiklid 34 ja 35 riskihindamise ja riskide maandamise kohta, artikkel 38 soovitusüsteemide kohta, artikkel 40 andmetele juurdepääsu ja kontrolli kohta ning artikli 44 lõike 1 punkt j sihipäraste meetmete standardite kohta alaealiste kaitsmiseks internetis.

¹² Nende hulka kuuluvad muu hulgas artiklid 34 ja 35 riskihindamise ja riskide maandamise kohta, artikkel 38 soovitusüsteemide kohta ja artikkel 40 andmetele juurdepääsu ja kontrolli kohta.

¹³ See hõlmab lastele parema interneti loomise Euroopa strateegiat (BIK+), direktiivi 2010/13/EL (audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv), määrust (EL) 2024/1689 (tehisintellekti käsitlev määrus), määrust (EL) 2016/679 (isikuandmete kaitse üldmäärus), laste seksuaalse väärkohtlemise ja ärakasutamise vastast võitlust käsitlevat direktiivi 2011/93/EL, ebaausaid kaubandustavasid käsitlevat direktiivi 2005/29/EÜ, Euroopa digiidentiteedikukrut ja lühiajalist vanusekontrolli lahendust, tulevast küberkiusamise vastu võitlemise tegevuskava, kogu ELi hõlmavat uuringut sotsiaalmeedia laiema mõju kohta heaolule, strateegiat ProtectEU, ELi tegevuskava võitluseks ebaseadusliku uimastikaubanduse ja organiseeritud kuritegevuse vastu, ELi internetifoorumit, [ELi strateegiat, mis käsitleb tulemuslikumat](#)

eesmärki tagada internetis alaealiste eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse kõrge tase ning täiendavad seega määruse (EL) 2022/2065 artikli 28 lõike 1 kohaldamist. Käesolevaid suuniseid ei tuleks käsitada sellisena, et neis tõlgendatakse või nendega ennetatakse nimetatud vahenditest või liikmesriikide õigusnormidest tulenevaid kohustusi. Ainuvastutus selliste vahendite üle tehtava järelevalve ja nende täitmise tagamise eest jääb nende õigusraamistike kohaselt pädevatele asutustele. Nagu on selgitatud määruse (EL) 2022/2065 põhjenduses 10, ei piira see määrus selliste teiste liidu õigusaktide kohaldamist, millega reguleeritakse infoühiskonna teenuste osutamist üldiselt ja muid vahendusteenuste siseturul osutamise aspekte või millega täpsustatakse ja täiendatakse määruses (EL) 2022/2065 sätestatud ühtlustatud norme, nagu direktiiv 2010/13/EL, samuti tarbijakaitset ja isikuandmete kaitset käsitlevat liidu õigust, eelkõige määrust (EL) 2016/679.

11. Kuigi käesolevates suunistes sätestatakse meetmed, mille eesmärk on tagada internetis alaealiste eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse kõrge tase, innustatakse digiplatvormide pakkujaid võtma neid meetmeid mitte ainult alaealiste, vaid kõikide kasutajate kaitsmiseks. Kõikidele kasutajatele eraelu puutumatust säilitava ohutu ja turvalise internetikeskkonna loomisega saavutatakse internetis juba olemuslikult eraelu puutumatus, ohutus ja turvalisus ka alaealistele, kui ühtlasi võetakse meetmeid, mis tagavad alaealiste konkreetsete õiguste ja vajaduste austamise kooskõlas määruse (EL) 2022/2065 artikliga 28.
12. Käesolevate suuniste vastuvõtmisega kinnitab komisjon, et kohaldab neid kõigil suunistes kirjeldatud juhtudel ja kehtestab seega piirangu kaalutlusõiguse kasutamisele määruse (EL) 2022/2065 artikli 28 lõike 1 kohaldamisel. Järelikult võib neid suuniseid käsitleda olulise ja sisulise võrdlusalusena, millele komisjon tugineb määruse (EL) 2022/2065 artikli 28 lõike 1 kohaldamisel ning selle hindamisel, kas alaealistele ligipääsetavate digiplatvormide pakkujad järgivad seda sätet¹⁴. Ka

[võitlust laste seksuaalse väärkohtlemise vastu](#), inimkaubanduse vastu võitlemise ELi strateegiat 2021–2025. Määrus (EL) 2022/2065 ei piira ka tarbijakaitset ja tooteohutust käsitlevaid liidu õigusakte, sealhulgas määruseid (EL) 2017/2394 ja (EL) 2019/1020 ning direktiive 2001/95/EÜ ja 2013/11/EL. Alaealisi kaitstakse ka ebaausate kaubandustavade direktiiviga 2005/29/EÜ, eelkõige selle artiklitega 5–9, ning näiteks selle direktiivi I lisa punkti 28 kohaselt on keelatud reklaamis otse laste poole pöördumine, et veenda neid või nende vanemaid või teisi täiskasvanuid ostma neile reklaamitud toodet. Komisjon tuletab meelde ka Euroopa Komisjoni tehtud toimivuskontrolli digitaalset õiglust käsitleva ELi tarbijaõiguse kohta.

¹⁴ Käesolevates suunistes kirjeldatud mis tahes meetme vastuvõtmine ja rakendamine ei tähenda, et isikuandmete kaitse üldmääruse või muude andmekaitsealaste õigusaktide nõuded on täidetud. Seega

digiteenuste koordinaatorid ja liikmesriikide pädevad asutused võivad määruse (EL) 2022/2065 artikli 28 lõike 1 kohaldamisel ja tõlgendamisel tugineda neile suunistele. Suunistes kirjeldatud meetmete osaline või täielik vastuvõtmine ja rakendamine ei tähenda, et see säte on automaatselt täidetud.

13. Määruse (EL) 2022/2065 artikli 28 lõike 1 siduva tõlgendamise õigus on vaid Euroopa Liidu Kohtul, kellel on muu hulgas pädevus teha eelotsuseid ELi õigusaktide, sealhulgas määruse (EL) 2022/2065 artikli 28 lõike 1 kehtivuse ja tõlgendamise kohta.
14. Suuniste väljatöötamise ajal konsulteeris komisjon sidusrühmadega,¹⁵ sealhulgas nõukoja ja selle alaealiste kaitse töörühmaga. Määruse (EL) 2022/2065 artikli 28 lõike 4 kohaselt arutas komisjon käesolevate suuniste projekti enne nõukojaga ja seejärel võttis need vastu 2. juulil 2025.
15. Suuniste punktis 5–8 kirjeldatud meetmed ei ole ammendavad. Eraelu puutumatus, ohutuse ja turvalisuse kõrge taseme tagamiseks määruse (EL) 2022/2065 artikli 28 lõike 1 kohaselt võivad asjakohaseks ja proportsionaalseks osutuda ka muud meetmed, näiteks sellised, mis kehtestatakse liidu muude õigusaktide¹⁶ või alaealiste kaitset käsitlevate riiklike suuniste või tehniliste normide¹⁷ järgimiseks. Lisaks

soovitatakse pädevatel asutustel, kes kontrollivad määruse (EL) 2022/2065 artikli 28 lõike 1 täitmist, teha koostööd andmekaitseasutustega.

¹⁵ Suuniseid välja töötades uuris komisjon põhjalikult dokumente, kogus tagasisidekorje kaudu tagasisidet sidusrühmadelt, korraldas õpikodasid ja sihipäraseid avalikke konsultatsioone. Komisjon tugines suuniste väljatöötamisel ka eriteadmistele, mis saadi algoritmilise läbipaistvuse Euroopa keskuselt. Lisaks konsulteeris komisjon noortega, sealhulgas BIKi noortesaadikutega, ja lõi turvalisema interneti keskuste toel teemarühmi, kus osalesid seitsme liikmesriigi lapsed.

¹⁶ Nende hulka kuuluvad näiteks joonealuses märkuses 13 osutatud direktiivid ja määrused, Euroopa Andmekaitsealase nõukogu tulevased suunised alaealiste isikuandmete töötlemise kohta kooskõlas määrusega (EL) 2016/679 (isikuandmete kaitse üldmäärus).

¹⁷ An Coimisiún um Chosaint Sonraí (2021), *Fundamentals for a child-oriented approach to data processing*. Kättesaadav aadressil https://www.dataprotection.ie/sites/default/files/uploads/2021-12/Fundamentals%20for%20a%20Child-Oriented%20Approach%20to%20Data%20Processing_FINAL_EN.pdf; Coimisiún na Meán (2024), *Online safety code*. Kättesaadav aadressil <https://www.cnam.ie/app/uploads/2024/11/Coimisiun-na-Mean-Online-Safety-Code.pdf>; IMY (Rootsi andmekaitseasutus) (2021), *The rights of children and young people on digital platforms*. Kättesaadav aadressil <https://www.imy.se/en/publications/the-rights-of-children-and-young-people-on-digital-platforms/>; Hollandi siseasjade ja kuningriigi suhete ministeerium (2022), *Code for children's rights*. Kättesaadav aadressil <https://codevoorkinderrechten.waag.org/wp-content/uploads/2022/02/Code-voor-Kinderrechten-EN.pdf>

CNIL (2021), *CNIL publishes 8 recommendations to enhance protection of children online*. Kättesaadav aadressil <https://www.cnil.fr/en/cnil-publishes-8-recommendations-enhance-protection-children-online>; Unabhängiger Beauftragter für Fragen des sexuellen Kindesmissbrauchs (kuupäev puudub),

võidakse tulevikus kindlaks määrata uusi meetmeid, mis võimaldavad alaealistele ligipääsetavate digiplatvormide pakkujatel paremini täita kohustust tagada oma teenuse puhul alaealiste eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse kõrge tase.

3 STRUKTUUR

16. Suuniste punktis 4 on esitatud üldpõhimõtted, mida peaks järgima kõikide meetmete korral, mille alaealistele ligipääsetavate digiplatvormide pakkujad kehtestavad, et tagada oma teenuse puhul alaealiste eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse kõrge tase. Suuniste punktis 5–8 esitatakse põhimeetmed, mille digiplatvormide pakkujad peaksid eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse sellise kõrge taseme tagamiseks komisjoni arvates kehtestama. Nende hulka kuuluvad riskianalüüs (punkt 5), teenuse disain (punkt 6), teavitamine, kasutajatugi ja vahendid eestkostjatele (punkt 7) ning juhtimine (punkt 8).

4 ÜLDPÕHIMÕTTED

17. Käesolevad suunised põhinevad järgmistel üldpõhimõtetel, mis on omavahel seotud ja mida digiplatvormi pakkujad peaksid käsitlema terviklikult kõikides oma toimingutes, milles suhtes neid suuniseid kohaldatakse. Komisjon on seisukohal, et iga meede, mille alaealistele ligipääsetava digiplatvormi pakkuja kehtestab määruse (EL) 2022/2065 artikli 28 lõike 1 järgimiseks, peaks olema kooskõlas järgmiste üldpõhimõtetega.
 - a. **Proportsionaalsus ja asjakohasus.** Määruse (EL) 2022/2065 artikli 28 lõike 1 kohaselt peab iga selle sätte järgimiseks võetud meede olema asjakohane ja proportsionaalne, et tagada alaealiste eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse kõrge tase. Kuna eri digiplatvormidel võivad alaealisi ohustada erinevad riskid, ei pruugi alati olla proportsionaalne ega asjakohane, et kõik digiplatvormide pakkujad kehtestavad kõik või vaid mõned siinsetes suunistes kirjeldatud meetmetest. Selleks et teha kindlaks, kas konkreetne meede on proportsionaalne

Rechtsfragen Digitales. Kättesaadav aadressil <https://beauftragte-missbrauch.de/themen/recht/rechtsfragen-digitales>; CEN-CENELEC (2023) *Workshop Agreement 18016 Age Appropriate Digital Services Framework*, kättesaadav aadressil https://www.cenelec.eu/media/CEN-CENELEC/CWAs/ICT/cwa18016_2023.pdf; OECD (2021), *Children in the digital environment – Revised typology of risks*. Kättesaadav aadressil https://www.oecd.org/en/publications/children-in-the-digital-environment_9b8f222e-en.html.

ja asjakohane eelkõige juhtudel, kui sellega sekkutakse isiku põhiõigustesse, peab iga pakkuja juhtumipõhiselt analüüsima järgmist: i) alaealiste eraelu puutumatust, ohutust ja turvalisust ohustavad riskid, mis tulenevad pakkuja digiplatvormist või selle osadest, võttes muu hulgas arvesse pakkuja osutatud teenuse mahtu, ulatust, liiki ja laadi, selle kavandatud ja käimasolevat kasutamist, konkreetseid funktsioone ja teenuse kasutajabaasi; ii) meetme mõju laste õigustele ning muudele Euroopa Liidu põhiõiguste hartas (edaspidi „harta“) sätestatud õigustele ja vabadustele; iii) vajadus tugineda meetmete võtmisel kõige rangematele kehtivatele standarditele ja headele tavadele, samuti laste seisukohtadele ja õigustele (vt punkt 5 „Riskianalüüs“).

b. Laste õiguste kaitse. Need õigused on sätestatud hartas, mis tagab laste õiguste kaitse liidu õiguse kohaldamisel, ja ÜRO lapse õiguste konventsioonis, mille on ratifitseerinud kõik liikmesriigid¹⁸. Laste õigused on inimõiguste lahutamatu osa ja kõik need õigused on omavahel seotud, üksteisest sõltuvad ja lahutamatud. Kooskõlas harta artikliga 24 tuleb kõikides lastega seotud toimingutes, mida teevad avalik-õiguslikud asutused või eraõiguslikud institutsioonid, seada esikohale lapse huvid. Seepärast peaks digiplatvormidel alaealistele eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse kõrge taseme saavutamiseks võetavate meetmete asjakohasuse ja proportsionaalsuse tagamiseks võtma arvesse kõiki laste õigusi ja seadma esikohale nende huvid. Vastavalt harta artiklile 21 on keelatud igasugune diskrimineerimine, sealhulgas diskrimineerimine soo, rassi, nahavärvuse, etnilise või sotsiaalse päritolu, geneetiliste omaduste, keele, usutunnistuse või veendumuste, poliitiliste või muude arvamuste, rahvusvähemusse kuulumise, varalise seisundi, sünnipära, puuete, vanuse või seksuaalse sättumuse tõttu. Laste õiguste hulka kuuluvad näiteks nende õigus kaitsele,¹⁹ mittediskrimineerimisele, kaasatusele, eraelu puutumatusele, juurdepääsule teabele ja haridusele, sõnavabadusele ja

¹⁸ ÜRO Lapse Õiguste Komitee on neid digikeskkonnaga seotud õigusi selgitanud oma üldmärkuses nr 25. ÜRO inimõiguste ülemvoliniku büroo. (2021). Üldmärkus nr 25 (2021) lapse õiguste kohta digikeskkonnas. Kättesaadav aadressil <https://www.ohchr.org/en/documents/general-comments-and-recommendations/general-comment-no-25-2021-childrens-rights-relation>.

¹⁹ Lastel on õigus nende heaoluks vajalikule kaitsele ja hoolitsusele (harta artikkel 24).

osalemisele,²⁰ samuti õigus sellele, et lapse seisukohti võetakse arvesse kõikides temaga seotud küsimustes²¹.

c. Lõimitud eraelu puutumatus, ohutus ja turvalisus. Alaealistele ligipääsetavate digiplatvormide pakkujad peaksid lõimima eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse ranged nõuded oma teenuste disainimisse, väljatöötamisse ja toimimisse²². Lõimituse põhimõtete eesmärk on kasutada digiplatvormide pakkujate ja loojate ning poliitikakujundajate mõju selle saavutamiseks, et toodete ja teenuste arendamisel seatakse esikohale inimeste heaolu edendavad väärtused. See hõlmab eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse kaitse vaikimisi lõimimist organisatsioonide kavandamisse, toimimisse ja juhtimisse, samuti toodetesse ja teenustesse kohe algusest peale²³.

d. Eakohased lahendused. Alaealistele ligipääsetavate digiplatvormide pakkujad peaksid oma teenused välja töötama nii, et need vastaksid alaealiste kognitiivsetele, emotsionaalsetele ja arenguvajadustele ning tagaksid samal ajal alaealiste ohutuse, eraelu puutumatuse ja turvalisuse. Eakohane lahendus sobib lastele, arvestades nende õigusi ja heaolu, mitmekesisust, konkreetset vanust või arenguetappi, ja võtab arvesse laste arenevaid võimeid²⁴.

²⁰ Lapsed võivad vabalt väljendada oma seisukohti. Neid seisukohti võetakse arvesse lapsega seotud küsimustes vastavalt tema vanusele ja küpsusele (harta artikkel 24).

²¹ Sellega seoses tuleb komisjon meelde juurdepääsetavuse tähtsust, sealhulgas vastavust Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. oktoobri 2016. aasta direktiivile (EL) 2016/2102, mis käsitleb avaliku sektori asutuste veebisaitide ja mobiilirakenduste juurdepääsetavust, samuti laste osalemist kõikide internetis laste ohutuse, turvalisuse ja eraelu puutumatuse kaitsega seotud meetmete kavandamises, rakendamises ja hindamises.

²² Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 25 kohaselt peavad alaealiste isikuandmeid töötlevad ettevõtjad juba rakendama asjakohaseid korralduslikke ja tehnilisi meetmeid, et kaitsta andmesubjektide õigusi (lõimitud ja vaikimisi andmekaitse). Selle kohustuse täitmise üle teostavad vastavalt isikuandmete kaitse üldmääruse artiklile 51 järelevalvet pädevad andmekaitseasutused. Vt artiklit 25 käsitlevad Euroopa Andmekaitseinspektsiooni suunised 4/2019 „Lõimitud andmekaitse ja vaikimisi andmekaitse“. Kättesaadav aadressil https://www.edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/guidelines/guidelines-42019-article-25-data-protection-design-and_en.

²³ OECD (2024), *Towards Digital Safety by Design for Children*. Kättesaadav aadressil <https://doi.org/10.1787/c167b650-en>.

²⁴ Selleks tuleb eelistada omadusi, funktsioone, sisu või mudeleid, mis sobivad kokku laste arenevate võimetega, ja võtta arvesse sotsiaal-kultuurilisi erinevusi. Eakohane lahendus on laste eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse seisukohalt väga tähtis, sest lapsed ei pruugi mõista, kasutada või hinnata näiteks eraelu puutumatuse või turvalisusega seotud funktsioone, seadeid või muid vahendeid, kui nende kohta ei ole esitatud eakohast teavet. CEN-CENELEC (2023), *Workshop Agreement 18016 Age Appropriate Digital Services Framework*, kättesaadav aadressil https://www.cenelec.eu/media/CEN-CENELEC/CWAs/ICT/cwa18016_2023.pdf; vanused ja arenguetaapid on muu hulgas kättesaadavad Hollandi laste õiguste koodeksi lisas. Kättesaadav aadressil

5 RISKIANALÜÜS

18. Digiplatvormide erisuguse olemuse ja olukordade mitmekesisuse tõttu võivad osutada vajalikuks erinevad lähenemisviisid, sest konkreetsed meetmed ei pruugi sobida ühtmoodi kõikide platvormide puhul. Komisjon on seisukohal, et kui alaealistele ligipääsetava digiplatvormi pakkuja otsustab, kuidas tagada oma platvormil alaealistele ohutuse, eraelu puutumatuse ja turvalisuse kõrge tase, ja määrata kindlaks selleks otstarbeks asjakohased ja proportsionaalsed meetmed, peaks see pakkuja tegema kindlaks ja võtma arvesse vähemalt järgmist.
- a. Kui tõenäoliselt kasutavad alaealised ligipääsu tema teenustele, arvestades eelkõige teenuse laadi, eesmärki ja kavandatud kasutamist, aga ka kriteeriume, mille abil määrata kindlaks, kas teenus on alaealistele ligipääsetav.
 - b. Tegelik või võimalik mõju alaealiste eraelu puutumatusele, ohutusele ja turvalisusele, mida digiplatvorm võib avaldada või tekitada, tuginedes internetis lapsi ähvardavate riskide viiel kategoorial põhinevale liigitusele (lisa). Muu hulgas hinnatakse, kuidas platvormi eri aspektid võivad neid riske tekitada, ning riskide tõenäosust ja suurust, samuti kaalutakse platvormi positiivset mõju laste õigustele ja heaolule, arvestades laste vanust ja arenevaid võimeid. Asjakohased aspektid võivad olla näiteks platvormi eesmärk, selle projektilahendus, liides, väärtuspakkumine, turustamine, omadused, funktsioonid, kasutajate ning (tegelike ja eeldatud) kasutamiste arv ja liik. See peaks hõlmama ka märgat alaealistele kaasneva riski taseme kohta platvormil (nt madal, keskmine või kõrge), tuginedes selgetele kriteeriumidele, mis on kooskõlas kehtivate standardite ja parima tavaga, näiteks punktis 22 osutatud lapse õiguste mõjuhinnangule.
 - c. Meetmed, mida pakkuja on juba võtnud nende riskide ennetamiseks ja maandamiseks.
 - d. Mis tahes lisameetmed, mida pakkuja on analüüsis nimetanud oma teenuse puhul alaealiste eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse tagamise seisukohast asjakohaste ja proportsionaalsetena. Meetmed, mille võtmine võib pakkujatel vajalikuks osutada, peaksid vähendama eraelu puutumatust, ohutust ja

turvalisust mõjutavaid riske, mis tulenevad alaealiste kogemusest seoses teenusega, sealhulgas riske, mis tekivad teiste teenusekasutajate tegevuse tõttu.

- e. Meetmete vastavus punktis 4 esitatud üldpõhimõtetele.
 - f. Näitajad, mis võimaldavad pakkujal aja jooksul kontrollida konkreetsete riskide vähendamiseks võetud meetmete tõhusust.
 - g. Pakkuja kehtestatud meetmete või mis tahes lisameetmete võimalik positiivne ja negatiivne mõju laste või muude kasutajate õigustele; sealjuures tagatakse, et neid õigusi ei piirata ebaproportsionaalselt ega põhjendamatult ja et saavutada saab võimalikult suure positiivse mõju. Laste või teiste kasutajate õigused, mida mõned meetmed võivad rikkuda, on näiteks laste õigus osalemisele, eraelu puutumatusele, isikuandmete kaitsele, sõna- ja teabevabadusele. See on meetmete proportsionaalsuse kindlaksmääramisel asjakohane.
19. Riske analüüsid peaksid alaealistele ligipääsetavate digiplatvormide pakkujad seadma esikohale lapse huvid²⁵ kooskõlas harta ja muude ÜRO lapse õiguste konventsiooni põhimõtetega²⁶ ning teiste asjakohaste liidu suunistega, milles käsitletakse samu küsimusi²⁷. Pakkujad peaksid võtma arvesse laste seisukohti, püüdes kaasata nii lapsi kui ka nende eestkostjaid, teiste mõjutatud rühmade esindajaid ning muid asjakohaseid eksperte ja sidusrühmi.
20. Pakkujad peaksid võtma arvesse kõige hiljutisemat kättesaadavat teavet ning teaduslikest ja akadeemilistest allikatest saadud teadmisi, kasutades sealhulgas ka

²⁵ ÜRO lapse õiguste konventsiooni artikkel 3, harta artikkel 24: eri huvide kaalumise korral on lapsel õigus sellele, et tema huvisid hinnatakse ja need seatakse esikohale, kui tehakse otsuseid küsimustes, mis puudutavad last, määratletud või määratlemata lasterühma või lapsi üldiselt. Kui on vaja kindlaks määrata lapse parimad huvid, ei tohiks seda teha ettevõtjad, vaid tuginema peaks pädevate asutuste tegevusele. LSE Digital Futures for Children (2024), *The Best interests of the child in the digital environment*. Kättesaadav aadressil <https://www.digital-futures-for-children.net/digitalfutures-assets/digitalfutures-documents/Best-Interests-of-the-Child-FINAL.pdf>.

²⁶ Diskrimineerimiskeeld – laste õigused kehtivad iga lapse suhtes ilma igasuguse diskrimineerimiseta, nagu on sätestatud harta artiklis 21. Vastavalt harta artiklile 24 on lastel õigus heaoluks vajalikule kaitsele ja hoolitsusele; lapsed võivad vabalt väljendada oma seisukohti. Neid seisukohti võetakse arvesse lapsega seotud küsimustes vastavalt tema vanusele ja küpsusele; kõikides lastega seotud toimingutes, mida teevad avalik-õiguslikud asutused või eraõiguslikud institutsioonid, tuleb esikohale seada lapse huvid. Nagu kõigil, on ka lastel õigus elule, nagu on sätestatud harta artiklis 2, ja õigus kehalisele ja vaimsele puutumatusele, nagu on sätestatud harta artiklis 3. Lapse õigused on sätestatud ja täpsemalt kirjeldatud ka ÜRO lapse õiguste konventsioonis, mille on ratifitseerinud kõik liikmesriigid.

²⁷ Komisjon tuletab meelde eelkõige Euroopa Andmekaitsekojale suuniseid, mis käsitlevad andmekaitsealast mõjuhindamist ja selle kindlaksmääramist, kas isikuandmete töötlemise tulemusena „tekib tõenäoliselt suur oht“ määruse (EL) 2016/679 tähenduses.

pakkuja tehtud muude asjakohaste hindamiste tulemusi. Kui esineb põhjendatud märke sellest, et konkreetne tegevus, omadus või valitud projektilahendus võib lapsi ohustada, peaksid pakkujad järgima ettevaatuspõhimõtet ning võtma meetmeid nende riskide ennetamiseks ja maandamiseks, kuni ilmneb tõendeid selle kohta, et mõju ei kahjusta lapsi.

21. Pakkujad peaksid riske analüüsima perioodiliselt ja vähemalt kord aastas või iga kord, kui platvormi projektilahendust oluliselt muudetakse²⁸ või kui pakkuja saab teada muudest asjaoludest, mis mõjutavad platvormi projektilahendust ja toimimist nii, et see on oluline teenuse puhul alaealiste eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse kõrge taseme tagamise seisukohalt. Digiplatvormide pakkujad peaksid tegema riskianalüüsi kättesaadavaks asjaomastele järelevalveasutustele ning avaldama riskianalüüsi tulemused, avalikustamata seejuures tundlikku tegevusalast või turvalisusega seotud teavet, hiljemalt enne järgmise riskianalüüsi tegemist, samuti kaaluma selle esitamist läbivaatamiseks sõltumatutele ekspertidele või asjakohastele sidusrühmadele.
22. Riskianalüüsi koostamisel võivad pakkujaid aidata kehtivad standardid ja olemasolevad lapse õiguste mõjuhinnangu tegemise vahendid. Nende hulka kuuluvad näiteks mallid, vormid ja muud suunised, mille on koostanud UNICEF,²⁹ Hollandi siseasjade ja kuningriigi suhete ministeerium (BZK)³⁰ või Euroopa standardiorganisatsioonid CEN ja CENELEC³¹. Komisjon võib välja anda lisasuuniseid või -vahendeid, et aidata pakkujaid analüüsi tegemisel, kasutades muu hulgas spetsiaalseid lapse õiguste mõjuhinnangu vahendeid. Enne käesolevate

²⁸ Olulised muudatused on näiteks kasutaja suhtlust mõjutavate uute funktsioonide kasutuselevõtt, soovitusüsteemide, kontoseadete, modereerimise, teadete esitamise või muude projektilahenduste muudatused, mis võivad märgatavalt muuta laste kogemust platvormil, andmekogumistoomingute muudatused, uutele kasutajarühmadele laienemine, generatiivsete tehisintellektivahendite integreerimine või vanusetuvastusmeetmete või nende pakkujatega seotud muudatused.

²⁹ UNICEF (2024), *Children's rights impact assessment: A tool to support the design of AI and digital technology that respects children's rights*. Kättesaadav aadressil <https://www.unicef.org/childrightsandbusiness/workstreams/responsible-technology/D-CRIA>; (2021) *MO-CRIA: Child Rights Impact Self-Assessment Tool for Mobile Operators*, kättesaadav aadressil <https://www.unicef.org/reports/mo-cria-child-rights-impact-self-assessment-tool-mobile-operators>

³⁰ Hollandi siseasjade ja kuningriigi suhete ministeerium (BZK) (2024), *Child Rights Impact Assessment (Fillable Form)*. Kättesaadav aadressil <https://www.nldigitalgovernment.nl/document/childrens-rights-impact-assessment-fill-in-document/>.

³¹ Vt eelkõige CEN-CENELEC (2023), 14. ptk, *Workshop Agreement 18016 Age Appropriate Digital Services Framework*, kättesaadav aadressil https://www.cencenelec.eu/media/CEN-CENELEC/CWAs/ICT/cwa18016_2023.pdf.

suuniste avaldamist võivad pakkujad hinnangu koostamisel tugineda olemasolevatele vahenditele ja parimale tavale.

23. Väga suurte digiplatvormide ja väga suurte internetipõhiste otsingumootorite pakkujate riskianalüüsi võib teha ka osana määruse (EL) 2022/2065 artikli 34 kohasest süsteemsete riskide üldhinnangust, mis täiendab ja ületab ulatuselt käesolevatele suunistele vastavat riskianalüüsi.

6 TEENUSELAHENDUS

6.1 Vanusetuvastus

6.1.1 Sissejuhatus ja terminoloogia

24. Viimastel aastatel on tehnoloogia kiiresti arenenud ja võimaldab digiplatvormide pakkujatel enam-vähem täpselt, usaldusväärselt ja stabiilselt oma kasutajate vanuse kindlaks teha. Neid meetmeid nimetatakse üldiselt vanusetuvastuseks³².
25. Komisjon on seisukohal, et juurdepääsu piiramine vanuse alusel on digiplatvormidel alaealiste eraelu puutumatus, ohutuse ja turvalisuse kõrge taseme tagamise tõhus meede. Sel eesmärgil kasutatavad vanusetuvastusvahendid võivad aidata pakkujatel piirata teatud vanusest nooremate kasutajate juurdepääsu, et kaitsta alaealisi juurdepääsu eest nende vanuse jaoks sobimatule veebisisule, näiteks hasartmängudele ja pornograafilisele sisule, või kokkupuute eest muude ohtudega, näiteks seksuaalse väärkohtlemise eesmärgil kontakti otsimisega.
26. Lisaks võivad vanusetuvastusvahendid aidata pakkujatel tõkestada täiskasvanute juurdepääsu alaealistele kavandatud platvormidele, välja arvatud juhtudel, kui seda tehakse seaduspärase vanemliku, haridusliku või järelevalve eesmärgil, millega vähendatakse ohtu, et täiskasvanud esinevad platvormil alaealisena ja/või püüavad alaealisi kahjustada.

(³²) Euroopa Komisjon – sidevõrkude, sisu ja tehnoloogia peadirektoraat, Center for Law and Digital Technologies (eLaw), LLM, Raiz Shaffique, M. ja van der Hof, S. (2024). *Mapping age assurance typologies and requirements – Research report*. Kättesaadav aadressil <https://data.europa.eu/doi/10.2759/455338>.

27. Vanusetuvastusvahendeid võib aga kasutada ka selleks, et toetada teenuse eakohast ülesehitust, mis soodustab ohutuma ja lastele sobivama internetiruumi loomist. Neil juhtudel saab vahendite abil tagada, et lastel on juurdepääs ainult teatud sisule, omadustele ja tegevusele, mis sobivad laste vanust ja arenevaid võimeid arvestades neile kasutamiseks.
28. Tähtis on eristada ühelt poolt vanusepiirangut, mis tõkestab platvormile või selle osadele juurdepääsu, kui kasutaja on teatud vanusest noorem või vanem, ja teiselt poolt tuvastusmeetodeid, mida kasutatakse kasutaja vanuse kindlaksmääramiseks.
29. Kõige tavapärasemad vanusetuvastusmeetmed, mis on praegu kättesaadavad ja mida digiplatvormid kasutavad, jagunevad kolme üldkategoriasse: inimese enda kinnitus, vanuse hindamine ja vanuse kontrollimine.
- a. **Inimese enda kinnitus** hõlmab meetodeid, mille puhul isik teatab oma vanuse või kinnitab vanusevahemiku, kuhu ta kuulub, esitades vabatahtlikult kas oma sünniaja või vanuse, või kinnitades, et ta on teatud vanusest vanem, tavaliselt tuleb selleks klõpsata vastavale nupule.
 - b. **Vanuse hindamine** hõlmab meetodeid, mis võimaldavad pakkujal kindlaks teha, et kasutaja on tõenäoliselt teatud vanuses, vanusevahemikus või teatud vanusest vanem või noorem³³.
 - c. **Vanuse kontrollimine** on süsteem, mis tugineb füüsilistele identifikaatoritele või kontrollitud identifitseerimisallikatele, mis tagavad kasutaja vanuse kindlaksmääramisel suure kindluse.
30. Vanuse hindamise ja vanuse kontrollimise meetmed erinevad peamiselt täpsusastme poolest. Vanuse kontrollimine annab kindlustunde kasutaja vanuse kohta, vanuse hindamisega tehakse aga kindlaks kasutaja ligikaudne vanus. Vanuse hindamise tehnoloogiliste vahendite täpsus võib erineda ja tehnoloogia arenedes võivad vahendid muutuda täpsemaks.

³³ Samas; CEN-CENELEC (2023), *Workshop Agreement 18016 Age Appropriate Digital Services Framework*: https://www.cencenelec.eu/media/CEN-CENELEC/CWAs/ICT/cwa18016_2023.pdf.

6.1.2 Vanusetuvastusmeetmetele tuginevate juurdepääsupiirangute kehtestamise üle otsustamine

31. Enne, kui otsustatakse, kas kehtestada vanusetuvastusmeetoditele tuginevad vanusepõhised juurdepääsupiirangud, peaksid alaealistele ligipääsetavate digiplatvormide pakkujad alati hindama, kas valitud meede on asjakohane selleks, et tagada oma teenuse puhul alaealiste eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse kõrge tase, kas meede on proportsionaalne või kas nii kõrge taseme saab saavutada väiksema ulatusega meetmeid kasutades³⁴. Sellega seoses on komisjon seisukohal, et pakkujad peaksid käsitlema vanusetuvastusmeetmetele tuginevat vanusepõhist juurdepääsu piiramist käesolevate suuniste muudes osades kirjeldatud meetmeid täiendava vahendina. See tähendab, et üksnes juurdepääsupiirangute ja vanusetuvastusega ei saa asendada meetmeid, mida soovitatakse suuniste teistes osades.
32. Selline hindamine peaks tagama, et teenusesaajate, eelkõige alaealiste põhiõiguste ja -vabaduste mis tahes viisil piiramine on proportsionaalne. Seega on komisjon seisukohal, et digiplatvormide pakkujad peaksid hindamise tulemused oma teenuse veebileideses kättesaadavaks tegema nii siis, kui hinnangu põhjal jõutakse järeldusele, et vanusetuvastusel põhinev juurdepääsupiirang ei ole vajalik, kui ka siis, kui järeldatakse, et juurdepääsu piiramine on asjakohane ja proportsionaalne meede.
33. Komisjon märgib, et vanuse hindamise lahenduste väiksem täpsus ei tähenda automaatselt väiksemat mõju teenusesaaja põhiõigustele ja -vabadustele, sest väiksema täpsusastmega lahenduste kasutamisel võidakse töödelda rohkem isikuandmeid kui täpsemate lahenduste korral. Väiksema täpsusastme tõttu võivad need takistada mõne lapse juurdepääsu digiplatvormidele, mis võiksid olla talle muidu ligipääsetavad. Seepärast peaksid alaealistele ligipääsetavate digiplatvormide pakkujad isikuandmete töötlemist nõudvate vanuse hindamise meetodite kasutamist kaaludes tagama, et kõiki andmekaitsepõhimõtteid, eeskätt võimalikult väheste andmete kogumise põhimõtet, rakendatakse nõuetekohaselt, need püsivad aja jooksul

(³⁴) Hindamisel võivad digiplatvormide pakkujaid aidata punktis 5 kirjeldatud riskianalüüs ja lapse õiguste mõjuhinnangu vahendid.

stabiilsena ja arvesse on võetud Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi avaldust vanusetuvastuse kohta³⁵.

34. Komisjon on seisukohal, et alaealistele ligipääsetavate digiplatvormide pakkujad, kes leiavad, et nende teenuse puhul on vanusetuvastusmeetoditele tuginevad vanusepõhised juurdepääsupiirangud alaealiste eraelu puutumatus, ohutuse ja turvalisuse tagamiseks vajalikud ja proportsionaalsed, peaksid andma teavet kõikide vanusetuvastuslahenduste kohta, mille nad on kindlaks teinud, ning nende piisavuse ja tõhususe kohta. Samuti peaksid nad esitama ülevaate tulemusnäitajate kohta, mida on selle mõõtmiseks kasutatud, näiteks avaldama valepositiivsete ja -negatiivsete tulemuste ning täpsuse ja saagise määra.
35. Ette tuleks näha laste osalemine vanusepiirangute ja vanusetuvastusmeetodite kavandamisel, rakendamisel ja hindamisel.
36. Alaealistele ligipääsetavatel digiplatvormidel võib olla sisu, osi või funktsioone, mis ohustavad alaealisi, aga ka osi, milles saab riske maandada muude meetmetega, ja/või osi, milles seda teha ei saa. Neil juhtudel peaksid digiplatvormi pakkujad selle asemel, et kehtestada vanusepiirang kogu teenusele, hindama, milline sisu, osa või funktsioon nende platvormil kujutab endast ohtu alaealistele, ja kehtestama vanusetuvastusmeetoditele tuginevad juurdepääsupiirangud, et vähendada alaealisi ohustavaid riske proportsionaalsete ja asjakohaste meetmetega. Näiteks peaks sotsiaalmeediateenuse need osad, mille sisu, osad või funktsioonid võivad kujutada endast ohtu alaealistele, näiteks ainult täiskasvanutele ette nähtud sotsiaalmeedia osad või reklaamteated või mõjutajate tootepaigutused, olema tehtud kättesaadavaks vaid täiskasvanud kasutajatele, kelle vanust on vastavalt kontrollitud.

6.1.3 Kasutatava vanusetuvastusmeetodi kindlaksmääramine

6.1.3.1 Vanuse kontrollimine

37. Võttes arvesse asjaolu, et alaealiste kaitsmine on liidu poliitika tähtis eesmärk, mis on väljendatud määruses (EL) 2022/2065 ja kajastub selle põhjenduses 71, on komisjon seisukohal, et **vanuse kontrollimise** meetoditel põhinevate juurdepääsupiirangute

³⁵ Vt Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi avaldus 1/2025 vanusetuvastuse kohta. Kättesaadav aadressil https://www.edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/statements/statement-12025-age-assurance_en

kasutamine on alaealiste eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse kõrge taseme tagamise asjakohane ja proportsionaalne meede järgmistes olukordades.

- a. Konkreetsed tooted või teenused kujutavad endast suurt alaealiste jaoks suurt riski ja neid riske ei saa maandada vähem piiravate meetmetega, võttes arvesse kehtivat liidu ja liikmesriikide õigust, näiteks:
 - i. alkoholi, tubaka või nikotiiniga seotud toodete ja ravimite müük;
 - ii. juurdepääs mis tahes liiki pornograafilisele sisule;
 - iii. juurdepääs hasartmängudega seotud sisule.
 - b. Kindlaks on tehtud alaealisi ohustavaid riske, mille tõttu nõutakse teenusetingimustes või teenuse mis tahes muudes lepingulistes kohustustes, et kasutaja oleks teenuse kasutamiseks vähemalt 18-aastane, isegi kui õigusaktidega ei ole ametlikku vanusenõuet kehtestatud.
 - c. Mis tahes muud olukorrad, kus alaealistele ligipääsetava digiplatvormi pakkuja on kindlaks teinud alaealiste eraelu puutumatust, ohutust või turvalisust ohustavaid riske, sealhulgas sisu või tegevusega seotud riske, tarbijariske, samuti suhtlusriske (mis tulenevad nt sellistest funktsioonidest nagu tekstivestlus reaajas, piltide ja videote jagamine, anonüümne sõnumivahetus), mida ei saa maandada vähem sekkuvate meetmetega sama tõhusalt kui vanusekontrollil põhinevate juurdepääsupiirangutega³⁶.
 - d. Kui liidu õiguses või seda järgivas liikmesriikide õiguses on sätestatud miinimumvanus juurdepääsuks teatud toodetele või teenustele, mida digiplatvormil pakutakse ja/või mis tahes viisil esitatakse, kaasa arvatud konkreetselt määratletud internetipõhiste sotsiaalmeediateenuste liigid³⁷.
38. Vanuse hindamise meetodid võivad täiendada vanuse kontrollimise tehnoloogiaid ja neid võib kasutada eelnimetatule lisaks või ajutise alternatiivina eelkõige juhtudel,

³⁶ Need riskid saab kindlaks teha punktis 5 kirjeldatud riskianalüüsiga.

³⁷ Sellega seoses tuleb komisjon meelde liikmesriikide kohustusi, mis on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. septembri 2015. aasta määruses (EL) 2015/1535, millega nähakse ette tehnilistest eeskirjadest ning infoühiskonna teenuste eeskirjadest teatamise kord (ELT L 241, 17.9.2015, lk 1), ja selles kehtestatud tehnilise eeskirja eelnõu koostamise kord.

kui ikka veel puuduvad hõlpsasti kättesaadavad kontrollimeetmed, mis vastavad punktis 6.1.4 kirjeldatud vanusetuvastuslahenduste tõhususe kriteeriumidele, pöörates erilist tähelepanu kasutaja eraelu puutumatuse ja andmekaitsega seotud õiguste kaitsmisele ning ka andmete õigsusele. See üleminekuperiood ei tohiks kesta kauem kui käesolevate suuniste esimese läbivaatamiseni³⁸. Näiteks võib ainult täiskasvanutele mõeldud sisu pakkuvatel platvormidel kasutada vanuse eelhindamise meetodeid, kui tõhusate vanuse kontrollimise meetodite puudumise korral suudab platvormi pakkuja tõendada, et eelhindamise meetodid on punktis 6.1.4 sätestatud kriteeriumide järgi nende vanuse kontrollimise meetoditega võrdväärsed³⁹. Komisjon võib edaspidi täiendada käesolevaid suuniseid nende peamiste vanuse hindamise meetodite tehnilise analüüsiga, mis on praegu punktis 6.1.4 kirjeldatud kriteeriume arvesse võttes kättesaadavad.

6.1.3.2 Vanuse kontrollimise tehnoloogiad

39. Vanuse kontrollimist tuleks käsitleda eraldiseisva protsessina, mis ei ole seotud digiplatvormidel tehtavate muude andmekogumistoimingutega. Vanuse kontrollimine ei tohiks anda digiplatvormi pakkujatele õigust säilitada lisaks kasutaja vanuserühmale muid isikuandmeid.
40. Nagu on täpsemalt kirjeldatud punktis 6.1.4, peaks vanusetuvastusmeetod selleks, et seda saaks pidada asjakohaseks ja proportsionaalseks, olema stabiilne ja sellest kõrvalehoidmine ei tohiks olla kerge. Meetodit, millest alaealised saavad hõlpsasti kõrvale hoiduda, ei loeta tõhusaks vanusetuvastusmeetmeks.
41. Meetod, mis tugineb kontrollitud ja usaldusväärsele riigi väljastatud isikutunnistusele, kuid ei nõua täiendavaid isikuandmeid, võib olla tõhus vanuse kontrollimise meetod tingimusel, et see põhineb anonüümiseeritud vanusetõendil

³⁸ Komisjon katsetab praegu ELi vanusekontrolli lahendust, mis hõlbustab vanuse kontrollimist käesolevates suunistes nõutud tasemel, kuni saab hakata kasutama ELi digiidentiteedikukrut. Lisaks võivad kaubanduslikult või vaid mõnes liikmesriigis olla kättesaadavad ka muud käesolevates suunistes sätestatud nõuetele vastavad lahendused. Seda asjaolu tõendada suutvad digiplatvormide pakkujad peakisid aga kohe, kui mõni punktis 6.1.4 sätestatud kriteeriumidele vastav vanuse kontrollimise meetod saab kättesaadavaks, hakkama seda katsetama ja kasutama. Üleminekuperioodi kestus võib muutuda, kui võetakse kasutusele ELi vanusekontrolli lahendus

³⁹ Mitmesuguste vanuse hindamise meetodite ülevaate leiab järgmisest Euroopa Komisjoni teadusaruandest: sidevõrkude, sisu ja tehnoloogia peadirektoraat, Center for Law and Digital Technologies (eLaw), LLM, Raiz Shaffique, M. ja van der Hof, S. (2024), *Mapping age assurance typologies and requirements – Research report*. Kättesaadav aadressil <https://data.europa.eu/doi/10.2759/455338>.

(tokenil)⁴⁰. Neid vanusetõendeid peaks pärast isiku vanuse usaldusväärset kontrollimist välja andma sõltumatu kolmas isik, mitte digiplatvormi pakkuja, eelkõige juhul, kui pakutakse täiskasvanutele mõeldud sisu. Komisjon on seisukohal, et vanuse tuvastamiseks ilma isikuandmeid edastamata sobivad krüptoprotokollid, näiteks võtmete roteerimine või teabetu tõestus⁴¹.

42. Liikmesriikides on praegu pooleli protsess, millega tehakse igale kodanikule, elanikule ja ettevõtjale kättesaadavaks ELi digiidentiteedikukrut⁴². Tulevane ELi digiidentiteedikukkur on turvaline, usaldusväärne ja privaatne vahend elektrooniliseks identifitseerimiseks liidu piires. Kui see kasutusele võetakse, saab selle abil edastada teenuseosutajale vaid konkreetset teavet, näiteks seda, kas isik ületab teatava vanusepiiri.

ELi digiidentiteedikukkur

Pärast kasutuselevõttu saab ELi digiidentiteedikukrust kõigile turvaline, usaldusväärne ja privaatne vahend elektrooniliseks identifitseerimiseks kõigile liidu piires. Iga liikmesriik peab andma 2026. aasta lõpuks igale kodanikule, elanikule ja ettevõtjale välja vähemalt ühe kukru, mis võimaldaks neil tõendada oma isikut ja turvaliselt säilitada, esitada ja allkirjastada digidokumente. Kõik ELi digiidentiteedikukrud annavad võimaluse võtta vastu vanusetõendit ja selle väljastamiseks võivad liikmesriigid rakendada teenuseid.

43. Enne ELi digiidentiteedikukru kättesaadavaks muutumist katsetab komisjon vanuse kontrollimise hõlbustamiseks praegu ELi vanusekontrolli lahendust eraldiseisva vanuse kontrollimise meetmena, mille puhul on täidetud punktis 6.1.4 kirjeldatud vanusetuvastuslahenduste tõhususe kriteeriumid. Kui ELi vanusekontrolli lahendus valmis saab, saab sellest seadme abil vanuse kontrollimise meetodi nõuetele vastavuse etalon ja võrdlusstandard. Seetõttu julgustatakse digiplatvormide pakkujaid, kellelt eeldatakse oma teenuste jaoks vanusekontrolli lahenduste

⁴⁰ Teenuseosutaja peab teadma vaid seda, kas kasutaja on seatud vanusepiirist vanem või noorem. Selle rakendamiseks tuleks kasutada kolmanda isiku osalusel põhinevat token-meetodit, mille puhul teenuseosutaja näeb ainult vanusetuvastuse protsessi funktsionaalset tulemust (nt vanusepiirist „vanem“ või „noorem“). Kolmandast isikust väljaandja kontrollib vanust ja annab kasutajale vanusetõendi, mille kasutaja saab esitada teenuseosutajale, ilma et ta peaks oma vanust uuesti tõendama. Vanusetõend võib sisaldada kasutaja erinevaid atribuute ning teavet selle kohta, millal, kus või kuidas vanust kontrolliti. Vt ka Euroopa Andmekaitsekojaku avaldus 1/2025 vanusetuvastuse kohta. Kättesaadav aadressil https://www.edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/statements/statement-12025-age-assurance_en

⁴¹ Teabetu tõestus on protokoll, milles üks pool (tõendaja) saab teisele poolele (kontrollija) tõendada, et teatav väide on tõene, edastamata kontrollijale mingit teavet peale selle, et see väide on tõene.

⁴² Nagu on sätestatud määruse (EL) nr 910/2014 (muudetud määrusega (EL) 2024/1183) II peatüki 1. jaos.

kasutamist, osalema ELi vanusekontrolli lahenduse varaste versioonide katsetamises, mis võib aidata neil pakkujatel välja selgitada vahendid, millega saab kõige paremini tagada määruse (EL) 2022/2065 artikli 28 järgimise.

44. ELi vanusekontrolli lahendusega seatud võrdlusstandardi rakendamiseks⁴³ võib luua rakendused, mille avaldavad avalik-õiguslikud või eraõiguslikud üksused või mis integreeritakse tulevasse ELi digiidentiteedikukrusse. Standardi rakendamisega saadakse vanuse kontrollimise tehnoloogia, millega tagatakse eraelu puutumatus ja võimalikult väheste andmete kogumine, mis ei ole jälgitav ja mis on koostalitlusvõimeline, kooskõlas punktis 6.1.4 kirjeldatud vanusetuvastuslahenduste tõhususe kriteeriumidega.

ELi vanusekontrolli lahendus

ELi vanusekontrolli lahendusest ja sellega kaasnevast rakendusest saab kergesti kasutatav vanuse kontrollimise meetod, mis võimaldab tõendada, et kasutaja on vähemalt 18-aastane. Lahendus kõrvaldab senise puudujäägi, kuni saab kättesaadavaks Euroopa digiidentiteedikukkur. Selle kindla, eraelu puutumatust säilitava ja võimalikult vähe andmeid koguva lahenduse eesmärk on luua eraelu puutumatuse ja kasutajasõbralikkuse standard.

ELi vanusekontrolli lahendus annab võrdlusaluse, mille põhjal saab kontrollida vanusetuvastuslahenduse täpsust, minimeerides samal ajal mõju teenusesaaja õigustele ja vabadustele.

Kasutajad saavad rakenduse hõlpsasti aktiveerida ja saada tõendi mitmel eri viisil. Tõend kinnitab üksnes seda, et kasutaja on vähemalt 18-aastane. See ei näita kasutaja täpset vanust ega sisalda muud teavet tema kohta. Kasutaja saab digiplatvormil tõendada, et ta on vähemalt 18-aastane, nii et tema eraelu puutumatus on tagatud ilma andmevoota tõendi andjale. Lisaks võetakse kasutusele mehhanismid, mis takistavad jälgimist digiplatvormide vahel. Rakendust on lihtne kasutada. Täiskasvanutele mõeldud sisule juurdepääsu küsimise korral esitab kasutaja digiplatvormile rakenduse kaudu tõendi selle kohta, et ta on vähemalt 18-aastane. Pärast kehtivuse kontrollimist annab digiplatvorm kasutajale juurdepääsu. Kasutaja identiteet ja tegevus on kogu protsessi ajal avalikustamise eest kaitstud. Usaldusväärsele tõendi väljaandja ei saa teavet selle kohta, millisele digiteenusele juurdepääsu saamiseks kasutaja tõendab, et on vähemalt 18-aastane. Samuti ei saa üle 18-aastastele digiteenuse osutaja teada juurdepääsu taotleva kasutaja isikuandmeid, vaid ainult kinnituse, et kasutaja on vähemalt 18-aastane.

Tehniliselt võib ELi vanusekontrolli lahendus pakkuda ka muid atribuute, näiteks kontrollida elusust. Riikides, kus toetatakse ka alla 18-aastaste vanuse kinnitamise kehtivaid meetodeid, võib ELi vanusekontrolli lahendust kasutada ka alla 18-aastaste vanuse kontrollimiseks.

45. Alaealistele ligipääsetavate digiplatvormide pakkujad võivad kasutada ka muid vanuse kontrollimise meetodeid, et tagada alaealiste eraelu puutumatuse, ohutuse ja

⁴³ ELi võrdlusstandard on kättesaadav aadressil <https://ageverification.dev>.

turvalisuse kõrge tase, tingimusel et need meetodid vastavad ELi võrdlusstandardile (nagu kirjeldatud eespool punktides 43 ja 44) ning punktis 6.1.4 kirjeldatud kriteeriumidele. ELi vanusekontrolli lahendus on neile kriteeriumidele vastava meetodi näide.

46. Võimalikult väheste andmete kogumise, eesmärgi piiramise ja kasutajausalduse põhimõtete järgimise tagamiseks innustatakse digiplatvormide pakkujaid rakendama nn topeltpimedaid vanuse kontrollimise meetodeid. Topeltpime meetod tagab, et i) digiplatvorm ei saa lisavahendeid kasutaja tuvastamiseks ja saab selle asemel vaid teavet, mis võimaldab kinnitada, et kasutaja ületab vanusepiiri, ja ii) vanusekontrolli tegija ei saa teavet teenuste kohta, mille jaoks vanuse tõendamist kasutatakse. Need meetodid võivad põhineda kohaliku seadmega töötlemisel, anonümiseeritud krüptotõenditel või teabetul tõestusel⁴⁴.

6.1.3.3 Vanuse hindamine

47. Komisjon on seisukohal, et kui vanuse kontrollimise meetodeid pakuvad sõltumatud kolmandad isikud või meetodite pakkumiseks kasutatakse süsteeme, mis on nõuetekohaselt ja sõltumatult auditeeritud eeskätt turvalisuse ja andmekaitse nõuetele vastavuse osas ja vajaduse korral eelnevalt, et tagada meetme tulemuslikkus, on vanuse hindamise meetodite kasutamine alaealiste eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse kõrge taseme tagamiseks asjakohane ja proportsionaalne meede järgmistes olukordades.
- a. Kui tuginedes pakkuja hinnangule platvormil alaealisi ähvardavate riskide kohta on alaealiste eraelu puutumatust, ohutust ja turvalisust ohustavate kindlakstehtud riskide tõttu digiplatvormi teenusetingimustes või muudes sarnastes

⁴⁴ Sellised meetodid on kindlalt kooskõlas Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi vanusetuvastust käsitleva avalduse 1/2025 punktis 34 esitatud soovitusel kasutada lahendusi, mis takistavad seostamist ja profiilianalüüsi tegemist. Ka teadusuuringutes eelistatakse selliseid eraelu puutumatust säilitavaid meetodeid, sest need on mastabeeritavad, kaasavad ja tulemuslikud alaealisi ohustavate riskide maandamisel ning kaitsevad põhiõigusi. Kättesaadav aadressil https://www.edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/statements/statement-12025-age-assurance_en

lepingulistes kohustustes kehtestatud teenuse kasutamise miinimumvanus, mis on alla 18 aasta^{45,46}.

- b. Kui digiplatvormi pakkuja on oma riskianalüüsis kindlaks teinud, et tema platvormil ohustavad alaealisi keskmised riskid (vt punkt 5 „Riskianalüüs“)⁴⁷ ja neid ei saa maandada vähem piiravate meetmetega. Komisjon on seisukohal, et nii on see juhul, kui risk ei ole piisavalt suur selleks, et teenuse kasutamiseks peab vanuse kontrollimise alusel piirama juurdepääsu, aga ei ole ka piisavalt väike selleks, et juurdepääsu piiramine või vanusetuvastusmeetoditel põhinev juurdepääsu piiramine ei oleks üldse asjakohane või et piisaks ainult inimese enda kinnitusest. Põhjuseid, miks inimese enda kinnitust ei peeta asjakohaseks vanusetuvastusmeetmeks, selgitatakse täpsemalt allpool.

Hea tava

MegaBetting⁴⁸ on digiplatvorm, mis võimaldab kasutajatel sõlmida kihlvedusid reaalsete sündmuste tulemuste kohta. Pakkuja on kooskõlas riigis kehtiva õigusega seadnud kasutajate vanusepiiriks 18 aastat. Alaealistele juurdepääsu tõkestamise tagamiseks kasutab digiplatvormi pakkuja ELi vanusekontrolli lahendust, mis annab pakkujale teada ainult seda, kas kasutaja on vähemalt 18-aastane. Selle teabe koostab usaldusväärne väljaandja, kes tugineb kasutaja riiklikule eID-le, ja see võetakse vastu kasutaja mobiilirakendusest. Seega on pakkuja veendunud, et süsteem vastab väga hästi toimiva lahenduse kriteeriumile, säilitades samal ajal kasutaja eraelu puutumatuse.

Halb tava

SadMedia on digitaalne sotsiaalmeediaplattform. SadMedia pakkuja otsustas kehtestada oma teenuse kasutajatele vanusepiirangu: kasutajad peavad olema vähemalt 13-aastased. Otsuse tegemisel tugines pakkuja oma hinnangule, mille järgi võivad riskid alaealiste eraelu puutumatusele, ohutusele ja turvalisusele olla keskmised. Vanusepiirang on sätestatud SadMedia teenusetingimustes. Piirangu kohaldamiseks kasutab SadMedia pakkuja enda välja töötatud vanuse hindamise mudelit, mille kohta ta väidab, et mudel suudab prognoosida kasutaja vanust veapiiriga 2 aastat. Sellise veapiiri tõttu saavad teenust kasutada paljud eelnimetatud vanusest

⁴⁵ Kui sellistel juhtudel kasutatakse vanuse kontrollimist, ei piira see pakkuja ühtki muud kohustust, nt kohustust hinnata, kas alaealine on tarbijana piisavalt vana, et tal on seaduspärane õigus sõlmida lepingut. See sõltub selles liikmesriigis kehtivast õigusest, kus alaealine elab.

⁴⁶ Mõnel juhul võib pakkujal olla võimalik kontrollida, kas alaealisele löi juurdepääsu tema eestkostja.

⁴⁷ Need riskid saab kindlaks teha punktis 5 kirjeldatud riskianalüüsiga.

⁴⁸ Kõikides siin esitatud hea ja halva tava näidetes osutatakse väljamõeldud digiplatvormidele.

nooremad alaealised, samas kui paljud nendest, kes on nõutud vanuses, teenust kasutada ei saa. SadMedia vanusetuvastusmeede ei toimi väga hästi ja seega ei taga see teenuse kasutamisel alaealiste eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse kõrget taset.

48. Komisjon on seisukohal, et kui alaealistele ligipääsetava digiplatvormi pakkuja on teinud kindlaks, et vanusetuvastusel põhinevad juurdepääsupiirangud on teenuse puhul alaealiste eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse tagamiseks vajalikud, peaks see pakkuja võimaldama oma platvormil mitut vanusetuvastusmeetodit, mille vahel kasutaja saaks valida, kuid need meetodid peavad vastama punktis 6.1.4 kirjeldatud kriteeriumidele. See aitab vältida olukorda, kus kasutajad, kes hoolimata sellest, et nad vastavad digiplatvormile juurdepääsu tingimustele, ei saa kasutada konkreetset vanusetuvastusmeetodit. Toimivuse ja kasutajasõbralikkuse suurendamiseks peaks asjakohast vanusetuvastusmeetodit rakendama juba konto loomise ajal ja seejärel kasutama vanuseandmeid lisaks teistele käesolevates suunistes nimetatud kaitsemeetmetele platvormil eakohase kogemuse pakkumiseks. Peale selle peaksid digiplatvormide pakkujad kehtestama õiguskaitsemehhanismi, et kasutajad saaksid esitada kaebuse, kui pakkuja on hinnanud kasutaja vanust valesti⁴⁹.

Halb tava

SadMedia kasutab vanuse hindamise lahendust ühena mitmest meetmetest, mille eesmärk on saavutada eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse kõrge tase. Kui vanuse hindamise süsteem annab negatiivse tulemuse, näidates, et kasutaja on teenuse kasutamiseks liiga noor, avaneb kasutajale hüplikaken tekstiga „Ei nõustu tulemusega? Palun proovi uuesti!“. Seejärel saab kasutaja lasta vanust sama meetodiga uuesti hinnata. Näites kirjeldatud meetodit ei saa pidada asjakohaseks ega proportsionaalseks, sest teenusesaajale ei ole loodud võimalust kasutada mõnda muud vanusetuvastusmeetodit ja ta ei saa ühegi vahendi abil vaidlustada valet vanusehinnangut.

6.1.4 Vanusetuvastusmeetodi asjakohasuse ja proportsionaalsuse hindamine

49. Enne, kui alaealistele ligipääsetava digiplatvormi pakkuja otsustab, kas kehtestada juurdepääsupiirangute toetamiseks konkreetne vanuse kontrollimise või hindamise meetod, peaks ta kaaluma selle meetodi järgmisi omadusi.
- a. **Täpsus** – kui täpselt saab selle meetodiga kasutaja vanuse kindlaks teha.

⁴⁹ Pakkuja võib integreerida selle mehhanismi oma artikli 20 kohasesse ettevõttesisesesse kaebuste menetlemise süsteemi. Vt ka käesoleva dokumendi punkt 7.1.

Vanuse kontrollimise või hindamise meetodi täpsust tuleks hinnata asjakohaste, selgete ja avalikult kättesaadavate näitajate alusel. Neid näitajaid on vaja selleks, et hinnata, millises ulatuses saab meetodiga õigesti kindlaks teha, kas kasutaja on teatud vanusest noorem või vanem või millisesse vanusevahemikku ta kuulub⁵⁰). Digiplatvormide pakkujad peaksid korrapäraselt kontrollima, kas kasutatava meetodi tehniline täpsus vastab endiselt tiptasemele.

- b. **Usaldusväärsus** – kui usaldusväärset konkreetne meetod tegelikes olukordades töötab.

Meetod on usaldusväärne, kui seda saab kasutada pidevalt igal ajal ja see toimib mitmesugustes tegelikes olukordades, mitte ainult ideaalsetes laboritingimustes. Alaealistele ligipääsetavate digiplatvormide pakkujad peaksid enne konkreetse vanusetuvastuslahenduse kasutusele võtmist hindama, kas andmed, mis on osa vanuse hindamise protsessist, pärinevad usaldusväärsest allikast. Näiteks inimese enda allkirjastatud vanusetõendit ei saa pidada usaldusväärseks.

- c. **Stabiilsus** – kui lihtne on meetodist kõrvale hoida.

Meetodit, millest alaealistel on *lihtne* kõrvale hoida, ei loeta piisavalt stabiilseks ja seega ei ole see meetod toimiv. Seda, kui lihtne on meetodist kõrvale hoida, peavad alaealistele ligipääsetavate digiplatvormide pakkujad hindama juhtumipõhiselt, võttes arvesse alaealise vanust, kellele konkreetset meetmet on suunatud. Alaealistele ligipääsetavate digiplatvormide pakkujad peaksid hindama ka seda, kas vanusetuvastusmeetod tagab tiptasemel ohutuse ja turvalisuse, et tagada töödeldavate vanuseandmete terviklus.

- d. **Mittesekkumine** – mil määral sekkub meetod kasutaja õigustesse.

Alaealistele ligipääsetavate digiplatvormide pakkujad peaksid korrapäraselt hindama valitud meetodi mõju teenusesaaja õigustele ja vabadustele, sealhulgas nende õigusele eraelu puutumatusele, andmekaitsele ja sõnavabadusele⁵¹.

⁵⁰ Ebaõige vanusetuvastuse tulemusena võidakse hoolimata kehtestatud vanusetuvastusmeetmetest välistada teenusesaajad, kellel on õigus teenust kasutada, või lubada teenust kasutada neil, kellel puudub selleks õigus.

⁵¹ Asjakohatu vanusetuvastus võib põhjendamatult ohustada teenusesaajate õigust andmekaitsele ja eraelu puutumatusele, kusjuures vanuse üldine tuvastamine võib piirata juurdepääsu teenustele enam, kui tegelikult vaja.

e. **Diskrimineerimisest hoidumine** – kuidas võib meetod olla mõne kasutaja suhtes diskrimineeriv.

50. Kui vanusetuvastusmeetmed ei vasta eespool sätestatud kriteeriumidele, ei saa neid lugeda asjakohaseks ja proportsionaalseks.

⁵² Vt määruse (EL) 2022/2065 põhjendus 71, milles rõhutatakse vajadust järgida võimalikult vähest andmete kogumise põhimõtet, mis on sätestatud määruse (EL) 2016/679 artikli 5 lõike 1 punktis c.

26

52. Komisjon on seisukohal, et **inimese enda kinnitus**⁵⁴ ei vasta kõigile eespool esitatud nõuetele, eelkõige stabiilsuse ja täpsuse nõudele. Seega ei pea komisjon inimese enda kinnitust asjakohaseks vanusetuvastusmeetodiks, mis tagab alaealiste eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse kõrge taseme vastavalt määruse (EL) 2022/2065 artikli 28 lõikele 1.
53. Lisaks on komisjon seisukohal, et alaealistele tuleks selgitada nagu alati – juurdepääsetavalt, nähtavalt ja lapsesõbralikus keeles, et vanust tuvastab kolmas isik (vt punkt 8.4 „Läbipaistvus“). Peale selle peab pakkuja tagama, et kolmanda isiku kasutatud meetod oleks tulemuslik kooskõlas eespool esitatud kaalutlustega. See kehtib ka siis, kui pakkuja kavatses tugineda operatsioonisüsteemide või seadme käitajate pakutavatele lahendustele.

6.2 Registreerimine

54. Registreerimine või autentimine võib mõjutada seda, kas ja kuidas saavad alaealised juurdepääsu konkreetsele teenusele ja kasutavad seda ohutul, eakohasel ja õigusi kaitsval moel. Komisjon on seisukohal, et kui on tehtud kindlaks, et vanusetuvastus on eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse kõrge taseme tagamiseks ning eakohase kogemuse pakkumiseks vajalik, võib registreerimine või autentimine olla teenuse kasutamisel esimene samm, selline protsess saaks toimuda proportsionaalselt.
55. Kui registreerimist ei nõuta ja ollakse teadlik sellest, et mõni registreerimata kasutaja võib olla alaealine, kes on noorem kui digiplatvormil teenusele ja/või eale sobimatule sisule juurdepääsuks nõutud, peaks asjaomase alaealistele ligipääsetava digiplatvormi pakkuja konfigureerima registreerimata kasutajate seaded nii, et tagatud oleks eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse kõrgeim tase, võttes eelkõige arvesse käesolevate suuniste punktides 6.3.1 ja 6.3.2 esitatud soovitusi ning seades esikohale lapse parimad huvid, sealhulgas arvestades kokkupuuteriske, mis võivad seostuda lapsena esinevate täiskasvanutega.

⁵⁴ Euroopa Komisjon – sidevõrkude, sisu ja tehnoloogia peadirektoraat, Center for Law and Digital Technologies (eLaw), LLM, Raiz Shaffique, M. ja van der Hof, S. (2024), *Mapping age assurance typologies and requirements – Research report*. Kättesaadav aadressil <https://data.europa.eu/doi/10.2759/455338>.

56. Kui registreerimine on nõutud või seda pakutakse kui võimalust pääseda ligi alaealistele ligipääsetavale digiplatvormile, leiab komisjon, et platvormi pakkuja peaks tegema järgmist:
- a. selgitama kasutajatele registreerimise eeliseid ja riske ning asjakohastel juhtudel ka registreerimise vajalikkust (vt punkt 8.4 „Läbipaistvus“);
 - b. tagama, et registreerimisprotsess on kõigile lastele, sealhulgas puuete või lisajuurdepääsuvajadustega lastele, nende arenevate võimete kohaselt lihtsasti juurdepääsetav ja navigeeritav ning keeles, millest nad aru saavad;
 - c. tagama, et registreerimisprotsess hõlmab meetmeid, mis aitavad kasutajatel mõista, kas nad on teenuse kasutamiseks piisavalt vanad. Kooskõlas allpool esitatud punktiga d tuleks need meetmed esitada kasutajale pärast seda, kui nad on läbinud vanusetuvastuse, mis võib olla ka inimese enda kinnitus;
 - d. vältima alaealistele ligipääsetava digiplatvormi nõutud vanusest nooremate kasutajate julgustamist või ahvatlemist kontot looma või teenust kasutama ning võtma meetmeid selle toimumise riski vähendamiseks⁵⁵;
 - e. tagama, et alaealistel on lihtne kontolt välja logida ja lasta oma konto enda taotluse põhjal kustutada;
 - f. kasutama registreerimist kui ühte võimalust tuvastada vajaduse korral vanust, võttes arvesse punktis 5 ja punktis 6.1 esitatud soovitusi,⁵⁶ samuti rõhutama platvormi või teenuse ohutusmeetmeid, käitumisreegleid koos vastavate tingimuste rikkumise tagajärgedega, alaealiste eraelu puutumatust, ohutust või turvalisust ohustavaid kindlakstehtud riske ning kasutajate toetamiseks kättesaadavaid ressursse;
 - g. tagama, et registreerimine ei julgustaks ega ahvatleks lapsi avaldama või jagama oma profiilis rohkem teavet, kui on vaja teenuse toimimiseks, ja kui see on

⁵⁵ See ei piira lisanõudeid, mis tulenevad muudest õigusaktidest, näiteks määruse (EL) 2016/679 artiklist 12.

⁵⁶ Nagu kirjeldatud punktis 6.1, ei pea komisjon inimese enda kinnitust asjakohaseks vanusetuvastusmeetodiks määruse (EL) 2022/2065 artikli 28 lõikele 1 vastava alaealiste eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse kõrge taseme tagamisel.

nõutud liidu või liikmesriigi õiguse alusel, küsitakse lapsevanema või eestkostja nõusolekut.

6.3 Kontoseaded

6.3.1 Vaikeseaded

57. Vaikeseaded on tähtis vahend, mida alaealistele ligipääsetavate platvormide pakkujad saavad kasutada selleks, et maandada alaealiste eraelu puutumatust, ohutust ja turvalisust ohustavaid riske, näiteks riski, et toimub soovimatu kokkupuude alaealisi kahjustada püüdvate isikutega. Tõendid osutavad sellele, et kasutajad ei muuda sageli oma vaikeseadeid, mis tähendab, et suuremal osal kasutajatest jäävad kehtima vaikeseaded, mis on seega tähtsad kasutajate tegevuse suunamisel⁵⁷. Seepärast on komisjon seisukohal, et alaealistele ligipääsetavate digiplatvormide pakkujad peaksid tegema järgmist:

- a. tagama, et eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse lõimituse põhimõtteid rakendatakse järjepidevalt alaealiste kontode kõigi seadete suhtes;
- b. seadistama alaealiste kontod vaikimisi eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse kõrgeimale tasemele. See hõlmab vaikeseadete koostamist nii, et alaealistele oleks tagatud ohutud ja eakohased seaded, võttes arvesse nende arenevaid võimeid. Seaded peaksid vaikimisi tagama kõikidele alaealistele vähemalt järgmist:
 - i. kontod võimaldavad toiminguid, näiteks meeldimisi, silte, kommentaare, otsesõnumeid, uuesti postitamist ja mainimist, ainult neilt kontodelt, millelt saadud kontaktikutse on kasutaja varem vastu võtnud;

⁵⁷) Willis, L. E. (2014). Why not privacy by default? *Berkeley Technology Law Journal*, 29(1), 61. Kättesaadav aadressil https://www.btlj.org/data/articles2015/vol29/29_1/29-berkeley-tech-l-j-0061-0134.pdf; Cho, H., Roh, S., Park, B. (2019). Of promoting networking and protecting privacy: Effects of defaults and regulatory focus on social media users' preference settings. *Computers in Human Behavior*, 101, 1–13. Kättesaadav aadressil <https://doi.org/10.1016/j.chb.2019.07.001>. Seadete hulka, mis võivad kujutada endast ohtu alaealiste eraelu puutumatusele, ohutusele või turvalisusele, kuuluvad näiteks asukoha jagamise sisselülitamine, profiili muutmine avalikuks, teistele kasutajatele kontaktide või jälgijate loendi nähtavaks muutmine, meediafailide jagamise võimaldamine, voogedastusülekannete tegemine või neis osalemine.

- ii. ükski konto ei saa alla laadida teavet kontaktandmete, asukoha või konto kohta ega alaealise üleslaaditud või jagatud sisu ega teha neist kuvatõmmiseid;
- iii. alaealise sisu, postitusi ja teavet konto kohta saab näha ainult kontodelt, millelt saadud kontaktikutse on alaealine varem vastu võtnud;
- iv. keegi ei näe alaealise tegevust, näiteks sisu meeldimisi või teise kasutaja jälgimist;
- v. asukohatuvastus, mikrofoni, ligipääs fotodele, kaamera, kontaktide sünkroonimine ning muud kui vältimatud jälgimisfunktsioonid on välja lülitatud;
- vi. vaikimisi video automaatesitus ja voogedastusülekannete tegemise funktsioon on välja lülitatud;
- vii. tõuketeated on vaikimisi välja lülitatud ja jäävad väljalülitatuks pideva ööune ajal ning pideva ööune aeg on kohandatud alaealise vanuse järgi. Kui kasutaja aktiveerib tõuketeated, peaksid need andma kasutajale teada ainult suhtlusest, mis tuleb kasutaja otsekontaktidelt, ja sisust, mida edastatakse kontodelt või kanalitest, millega kasutaja suhtleb või mida ta aktiivselt jälgib (näiteks ei tohiks tõuketeated olla kunagi võltsid ja peaksid täpselt nimetama kasutajat või isikut, kellelt teade on tulnud);
- viii. välja on lülitatud funktsioonid, mis võivad soodustada liigset kasutamist, näiteks meeldimiste või reageerimiste arv, mingi tegevuse kestus, võimalus näha, et keegi trükib või on sõnumit lugenud;
- ix. kõik funktsioonid, mis suurendavad kasutaja tegevusvõimekust tema suhtluse suhtes, on aktiveeritud. See võib olla näiteks teave või tõke, mis aeglustab sisu esitamist, postitamist ja suhtlustoiminguid ning millega luuakse kasutajale võimalus mõelda, enne kui ta otsustab, kas tahab sisu edasi vaadata või mida ta postitab;
- x. teiste kontode soovitamine on välja lülitatud;

- xi. filtrid, mida saab seostada negatiivse mõjuga kehakuvandile, enesehinnangule ja vaimsele tervisele, on välja lülitatud;
 - c. kaaluma, kas olenevalt alaealiste vanusest ja arenevatest võimetest ning platvormi pakkuja riskianalüüsi tulemustest on vaja kehtestada miinimumnõuetest rangemad nõuded punktis 6.3.1 käsitletud vaikeseadetele ning koostada ja rakendada piiravamaid vaikeseadesid. Näiteks võib selleks luua nooremate alaealiste jaoks vaikeseades, mis takistavad kõigil teistel kasutajatel osaleda teatud liiki suhtluses;
 - d. kontrollima ja ajakohastama korrapäraselt vaikeseadesid ning tagama, et need toimivad pärast kõikide uuenduste tegemist ja kaitsevad tekkivate internetiohtude ja suundumuste eest, sealhulgas kõikide alaealiste eraelu puutumatust, ohutust ja turvalisust ohustavate riskide eest, mille pakkuja on teinud kindlaks riskianalüüsi käigus (vt punkt 5 „Riskianalüüs“);
 - e. tagama, et alaealisi ei julgustata ega ahvatleta muutma oma seadeid eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse madalamale tasemele ja et vaikeseadete muutmise valikud on esitatud neutraalsel moel;
 - f. tagama, et alaealised saavad olenevalt oma vanusest, arenevatest võimetest ja vajadustest järkjärgult suureneva kontrolli oma seadete üle, et toetada nende suurenevat iseseisvust ja suurendada nende tegevusvõimekust⁵⁸;
 - g. tagama, et seadeid on alaealistele selgitatud lapsesõbralikult ja ligipääsetavalt (vt punkt 6.4 „Internetipõhised liidesed ja muud vahendid“).
58. Kui alaealised muudavad oma vaikeseadesid ja valivad funktsioonid, mis ohustavad nende eraelu puutumatust, ohutust ja turvalisust, peaks digiplatvormi pakkuja komisjoni hinnangul tegema järgmist:

⁵⁸ Alaealised läbivad eri arenguetappe ning eri vanuses alaealiste teadmised ja küpsuse tase on erinevad. Seda on tunnistanud muu hulgas ÜRO Lapse Õiguste Komitee üldmärkuses nr 25 laste õiguste kohta digikeskkonnas (2021, punktid 19–21). Vanuseid ja arenguetappe sisaldav praktiline tabel on muu hulgas kättesaadav Hollandi laste õiguste koodeksi lisas. Kättesaadav aadressil <https://codevoorkinderrechten.waag.org/wp-content/uploads/2022/02/Code-voor-Kinderrechten-EN.pdf>

- a. andma alaealisele võimaluse valida, kas ta muudab oma vaikeseadeid ajutiselt, näiteks teatud ajaks või kasutatava sessiooni ajaks, või püsivalt;
- b. võimaldama vaikeseadete hõlpsat taastamist, näiteks muudetud seadete lähtestamist ühe klõpsuga või ajalool põhineva tagasivõtufunktsiooni abil;
- c. esitama hoiatussignaali hetkel, mil alaealine muudab oma seadeid, selgitades sõnaselgelt muudatuste võimalikke tagajärgi;
- d. saatma alaealistele korrapäraselt meeldetuletusi nende tehtud muudatuste võimalike tagajärgede kohta ja looma neile võimaluse pöörduda tagasi vaikeseadete juurde;
- e. kui alaealine on lülitanud sisse asukohatuvastuse, mikrofoni ja kaamera ning jälgimisfunktsioonid, mis ei ole vältimatult vajalikud, lülitama need pärast sessiooni lõpetamist automaatselt välja;
- f. kui asukohatuvastus, mikrofon ja kaamera on sisse lülitatud, andma alaealisele sellest märku kogu aja vältel, mil need on sisse lülitatud.

6.3.2 Seadete, omaduste ja funktsioonide kättesaadavus

59. Komisjon on seisukohal, et alaealistele ligipääsetavate digiplatvormide pakkujad peaksid tegema järgmist:
- a. kaaluma, kas mõned seaded, omadused või funktsioonid tuleks alaealiste kontodelt üldse eemaldada ja/või kas punktis 6.3.1 kirjeldatud vaikeseaded tuleks muuta kõigi või teatavas vanuses alaealiste jaoks pööramatuks või muudetamatuks, võttes arvesse alaealiste vanust ja arenevaid võimeid, ning tuginedes oma hinnangule eemaldama need seaded ja/või muutma need seaded pööramatuks. Sellise hindamise käigus peaksid alaealistele ligipääsetavate digiplatvormide pakkujad hindama, kuidas need seaded ja funktsioonid võivad mõjutada alaealiste eraelu puutumatust, ohutust ja turvalisust nende platvormil;
 - b. tagama, et hoolimata alaealise valitud kontoseadetest
 - i. ei oleks kunagi lihtne alaealisi leida või võtta nendega ühendust kontodelt, millelt saadud kontaktikutset nad ei ole varem vastu võtnud;

- ii. ei avaldata teistele kasutajatele kunagi alaealiste isiklikke kontaktandmeid, sealhulgas e-posti aadressi või telefoninumbrit, kui alaealine ei ole selleks selgelt luba andnud;
- iii. ei lisata alaealiste kontosid kunagi täiskasvanutele soovitatavate kontaktide hulka. Alaealistele ei soovitata täiskasvanute kontosid või kontosid, mille puhul võib tegemist olla võltsalaealise kontoga;
- iv. mingil juhul ei ole kontodelt, millelt saadud kontaktikutset ei ole alaealine varem vastu võtnud, näha alaealise profiili- või elulooandmeid, tegevust ja ajalugu, näiteks meeldimisi ja vaatamisi, sõprade ja jälgijate loendit ning kontosid, mida alaealine jälgib, ja nimetatud teave muutub alati kättesaamatuks, kui konto on blokeeritud või muul viisil tagasi lükatud;
- c. tagama, et alaealistele luuakse võimalus piirata oma profiilifoto ja avaldatud sisu üksikute osade nähtavust, samuti võimalus üldiselt piirata oma sisu nähtavust;
- d. tagama, et alaealistele luuakse võimalus anda nõusolek või keelduda sellest, et teised kasutajad neid ära sisu, kommentaaride või muu materjaliga seoses ära märgivad (*tagging*);
- e. võtma meetmeid, mis takistaksid alaealistel ekslikult vastu võtta soovimatuid kontaktikutseid, näiteks nõudes, et alaealisega ühendust võtta sooviv kasutaja lisaks oma soovile sõnumi.

6.4 Internetipõhise liidese disain ja muud vahendid

- 60. Komisjon on seisukohal, et meetmed, mis võimaldavad alaealistel kontrollida oma internetikogemust, on tõhus viis, millega saab tagada alaealiste eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse kõrge tase määruse (EL) 2022/2065 artikli 28 lõike 1 tähenduses.
- 61. Piiramata määruse (EL) 2022/2065 III peatüki 5. jaos sätestatud väga suurte digiplatvormide ja väga suurte internetipõhiste otsingumootorite kohustusi ning olenemata sama määruse artiklis 25 sätestatud digiplatvormide pakkujate kohustustest, mis on seotud nende internetipõhiste kasutajaliidese disaini, korralduse ja toimimisega, on komisjon seisukohal, et alaealistele ligipääsetavate

digiplatvormide pakkujad peaksid kasutusele võtma ja rakendama funktsioone, mis võimaldavad alaealistel otsustada, kuidas nad pakkujate osutatud teenuseid kasutavad. Need funktsioonid peaksid looma õige tasakaalu lapse tegevusvõimekuse ning eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse piisava taseme vahel. Selleks peaks tegema näiteks järgmist:

- a. tagama, et internetipõhise liidese disain pakub alaealistele eakohast kogemust;
- b. tagama, et alaealised ei puutuks kokku veenmisel põhinevate disainilahendustega, mille eesmärk on peamiselt kasutajate kaasamine ja mis võivad põhjustada platvormi liig- või ülekasutamist või probleemseid või sundkäitumisega seotud harjumusi. Sellised lahendused on näiteks võimalus lõputult kerida, tarbetu nõue, et rakenduses ajakohase teabe saamiseks tuleb sooritada mingi konkreetne toiming, videosisu automaatne käivitumine, alaealise tähelepanu köitmiseks kunstlikult ajastatud teated, kunstlikult loodud teated, sealhulgas sellised, millega jäetakse mulje, nagu oleks saatja mõni teine kasutaja, või sotsiaalsed teated sisu kohta, mida kasutaja ei ole kunagi kasutanud, piiratusest ja/või pakilisusest teavitavad märgid⁵⁹ ja virtuaalauhindade loomine platvormil teatud toimingute tegemise (kordamise) eest;
- c. kasutama kohandatavaid, nähtavaid, hõlpsasti ligipääsetavaid ja kasutatavaid, lapsesõbralikke ja toimivaid ajajuhtimisvahendeid, et suurendada alaealiste teadlikkust ajast, mille nad digiplatvormil veedavad. Selleks et need vahendid toimiksid, peaksid need takistama alaealistel veeta platvormil rohkem aega. Nende hulka võib kuuluda ka nn nügimine turvalisemate valikute suunas. Süsteemselt peaks rakendama ka aktiivseid teateid, mis annavad alaealisele teada, kui kaua nad on internetis aega veetnud;
- d. tagama, et kõik vahendid, omadused, funktsioonid, seaded, promptid, valikud ning teavitus-, tagasiside- ja kaebuste esitamise mehhanismid oleksid lapsesõbralikud, eakohased, lihtsasti leitavad, ligipääsetavad, mõistetavad ja kasutatavad kõikidele alaealistele, sealhulgas puuete ja/või

⁵⁹ Komisjon tuletab meelde, et direktiivi 2005/29/EÜ kohaselt on keelatud ebaausad kaubandustavad, sealhulgas on selle direktiivi I lisa punktis 7 sätestatud vale väide, et toode on saadaval ainult väga piiratud aja jooksul või et see on saadaval eritingimustel ainult väga piiratud aja jooksul, eesmärgiga panna tarbija koheselt otsustama ja jätta ta ilma teadliku valiku tegemise võimalusest või selleks vajalikust ajast.

lisajuurdepääsuvajadustega alaealistele, ning et need oleksid kaasavad ega nõuaks seadme vahetamist ükskõik millise tegevuse lõpetamiseks, milles kasutaja osaleb;

- e. tagama, et juhul, kui alaealistele ligipääsetavasse digiplatvormi on integreeritud tehisintellekti funktsioonid, näiteks tehisintellektipõhised juturobotid ja filtrid, ei aktiveeru need automaatselt, alaealisi ei julgustata ega ahvatleta neid kasutama, süsteemid vastavad alaealiste arenevatele võimetele ja süsteemide disain on alaealistele ohutu. Sellega seoses leiab komisjon, et tehisintellekti funktsioonid peaks alaealistele ligipääsetavatel platvormidel tegema kättesaadavaks alles pärast seda, kui on hinnatud ohte, mida need võivad endast kujutada alaealiste eraelu puutumatusesele, ohutusele ja turvalisusele, neid peaks olema lihtne välja lülitada ning selgelt peaks olema aru saada, kui need ei ole välja lülitatud;
- f. tagama tehniliste meetmete kasutuselevõtu alaealiste hoiatamiseks selle kohta,⁶⁰ et tehisintellektiga suhtlemine erineb inimsuhtlusest ja nende funktsioonide abil saadud teave võib olla faktiliselt vale ja võib olla eksitav. Hoiatus peaks olema hästi nähtav, koostatud lapsesõbralikus keeles ja liideselt otse ligipääsetav kogu aja vältel, mil alaealine kasutab tehisintellekti funktsiooni. Näiteks ei tohiks tehisintellekti juturoboteid paigutada selgelt nähtavale kohale, need ei tohiks olla osa soovitatud kontaktidest ega olla paigutatud samasse gruppi kasutajatega, kellega alaealine on ühenduses. Digiplatvormide pakkujad peaksid tagama, et alaealistel ja nende eestkostjatel on võimalus loobuda tehisintellektipõhiste juturobotite kasutamisest, ja neid ei tohiks nügida neid funktsioone kasutama⁶¹. Tehisintellekti selliseid funktsioone ei tohi kasutada selleks, et mõjutada või suunata alaealisi kasutama kaubanduslikku sisu või midagi ostma.

Halb tava

SadFriends on sotsiaalmeediaplattform, kus alaealiste profiilidel on samad seaded nagu täiskasvanute omadel. Pärast registreerumist on alaealiste kontoandmed ja sisu nähtavad teistele

⁶⁰ Komisjon tuletab meelde, et määruse (EL) 2024/1689 (tehisintellekti käsitlev määrus) artikli 50 lõike 1 kohaselt on füüsiliste isikutega vahetult suhtlema mõeldud tehisintellektisüsteemide pakkujad kohustatud tagama, et neid süsteeme projekteeritakse ja arendatakse selliselt, et asjaomastele füüsilistele isikutele antakse teada, et nad suhtlevad tehisintellektisüsteemiga. Kõiki käesoleva soovitusel alusel võetud meetmeid tuleks käsitleda kooskõlas meetmetega, mis võetakse tehisintellekti käsitleva määruse artikli 50 lõike 1 järgimiseks, sealhulgas oma järelevalve- ja jõustamiskorra täitmiseks, ja nende kohaldamist piiramata.

⁶¹ Komisjon tuletab meelde suuniseid tehisintellekti keelatud kasutusviiside kohta, mis sätestati määrusega (EL) 2024/1689 (tehisintellekti käsitlev määrus).

kasutajatele nii platvormil kui ka väljaspool seda. Alaealistega saavad võtta ühendust teised kasutajad, kelle kontaktikutset alaealine ei ole vastu võtnud. Seega saavad need teised kasutajad saata alaealistele sõnumeid ja kirjutada kommentaare nende sisu kohta. Kui alaealised lülitavad sisse asukohatuvastuse, et jagada oma asukohta sõpradega, on nende asukoht nähtav kõigile kontodele, mille nad on sõbraks märkinud, ja see jääb aktiveerituks ka siis, kui nad sessiooni lõpetavad, mis tähendab, et teised kasutajad näevad, kus alaealine on, kuni ta asukohatuvastuse välja lülitab.

Selle tulemusena hakkavad pahatahtlikud osalejad platvormil SadFriends alaealisi kimbutama. Tundmatud täiskasvanud püüavad võtta alaealistega ühendust ja nendega suhelda, luua emotsionaalset sidet ja võita nende usaldust. Alaealistega otsitakse kontakti seksuaalse väärkohtlemise eesmärgil ning meelitatakse looma seksuaalset kuritarvitamist kujutavat materjali ja jagama seda lapsi seksuaalselt väärkohtlevate isikutega.

6.5 Soovitussüsteemid ja otsingufunktsioonid

62. Soovitussüsteemid⁶² määravad kindlaks, kuidas teavet prioriseeritakse, optimeeritakse ja alaealistele kuvatakse. Seega on neil süsteemidel suur mõju sellele, kas ja kui palju puutuvad alaealised internetis kokku teatud liiki sisu, kontaktide või tegevusega. Soovitussüsteemid võivad internetis tekitada ja suurendada alaealiste eraelu puutumatust, ohutust ja turvalisust ohustavaid riske, näiteks võimendada sisu, mis võib kahjustada alaealiste ohutust ja turvalisust⁶³.
63. Komisjon tuletab sellega seoses meelde igat liiki digiplatvormide pakkujate kohustusi soovitussüsteemi läbipaistvuse kohta, mis tulenevad määruse (EL) 2022/2065 artiklist 27, ja väga suurte digiplatvormide ja väga suurte internetipõhiste

⁶² Käesoleva punktiga seoses tuletab komisjon meelde, et määruse (EL) 2022/2065 artikli 3 punkti s kohaselt kuuluvad soovitussüsteemide hulka süsteemid, mida kasutatakse sisu, toodete, reklaami ja kontaktide soovitamiseks, otsingupäringu automaatseks täitmiseks ja selle tulemuste esitamiseks.

⁶³ Munn, L. (2020). Angry by design: Toxic communication and technical architectures. *Humanities and Social Sciences Communications*, 7(53). Kättesaadav aadressil <https://doi.org/10.1057/s41599-020-00550-7>; Milli, S. jt (2025). Engagement, user satisfaction, and the amplification of divisive content on social media. *PNAS Nexus*, 4(3) pgaf062. Kättesaadav aadressil <https://doi.org/10.1093/pnasnexus/pgaf062>; Piccardi, T. jt (2024). Social Media Algorithms Can Shape Affective Polarization via Exposure to Antidemocratic Attitudes and Partisan Animosity. Kättesaadav aadressil <https://arxiv.org/abs/2411.14652>; Harriger, J. A., Evans, J. L., Thompson, J. K., Tylka, T. L. (2022). The dangers of the rabbit hole: Reflections on social media as a portal into a distorted world of edited bodies and eating disorder risk and the role of algorithms. *Body Image*, 41, 292–297. Kättesaadav aadressil <https://doi.org/10.1016/j.bodyim.2022.03.007>; Amnesty International (2023). Driven into darkness: How TikTok's 'For You' feed encourages self-harm and suicidal ideation. Kättesaadav aadressil <https://www.amnesty.org/en/documents/pol40/7350/2023/en/>; Hilbert, M., Ahmed, S., Cho, J., Chen, Y. (2024). #BigTech @Minors: Social media algorithms quickly personalize minors' content, lacking equally quick protection. Kättesaadav aadressil [http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4674573](https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4674573). Sala, A., Porcaro, L., Gómez, E. (2024). Social Media Use and adolescents' mental health and well-being: An umbrella review, *Computers in Human Behavior Reports*, kd 14, 100404, ISSN 2451–9588. Kättesaadav aadressil <https://doi.org/10.1016/j.chbr.2024.100404>.

otsingumootorite pakkujate kohustusi, mis on sätestatud määruse (EL) 2022/2065 artikli 34 lõikes 1, artikli 35 lõikes 1 ja artiklis 38⁶⁴.

64. Selleks et tagada eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse kõrge tase eelkõige alaealistele, nagu on sätestatud määruse (EL) 2022/2065 artikli 28 lõikes 1, leiab komisjon, et alaealistele ligipääsetavate digiplatvormide pakkujad peaksid kehtestama järgmised meetmed.

6.5.1 Soovitussüsteemide kavandamise ja toimimise kohandamine alaealistele ja testimine

65. Alaealistele ligipääsetavate digiplatvormide pakkujad, kes kasutavad oma teenuses soovitussüsteeme, peaksid võtma järgmised meetmed:
- a. korrapäraselt testima ja kohandama oma soovitussüsteeme, et parandada alaealiste eraelu puutumatust, ohutust ja turvalisust, ning lähtuma seejuures punktis 5 käsitletud riskianalüüsist, mille koostamisel on võetud arvesse laste õigusi laiemalt. Testimiseks ja kohandamiseks peaks konsulteerima alaealiste, nende eestkostjate ja sõltumatute ekspertidega;
 - b. võtma arvesse alaealiste konkreetseid vajadusi, omadusi, puudeid ja täiendavaid juurdepääsuvajadusi ning soovitussüsteemide eesmärkide, parameetrite ja hindamisstrateegiate kindlaksmääramisel kaaluma hoolikalt ka alaealiste vanuserühma. Esmatähtsaks tuleks pidada täpsuse, mitmekesisuse, kaasavuse ja õiglusega seotud parameetreid ja näitajaid.
 - c. tagama, et soovitussüsteem ei tugine selliste käitumisandmete kogumisele, mis hõlmavad alaealiste tegevust väljaspool platvormi;
 - d. tagama, et juhtudel, kui soovitussüsteem põhineb alaealiste kohta kogutud käitumisandmete töötlemisel, ei tugine alaealistele teenusesaajatele suunatud soovitused konkreetse teabe kohta või selle teabe prioriseerimine käitumisega seotud isikuandmetele nii ulatuslikult, et see hõlmaks alaealise kogu tegevust

⁶⁴ Samuti tuleb komisjon meelde, et soovitussüsteemide ülesehitust ja toimimist võivad mõjutada ka liidu ja liikmesriikide muud õigusaktid, mille eesmärk on tagada nende pädevusvaldkonnas õiguslike huvide kaitse, mis aitab kaasa internetis eraelu puutumatuse, ohutuse ja põhiõiguste kaitse kõrge taseme saavutamisele.

platvormil või suuremat osa sellest, millest võib jääda mulje, et alaealise eraelu jälgitakse pidevalt;

- e. tagama, et soovitusüsteemid tuginevad „kaudsetele tegevuspõhiste signaalidele“ alles pärast seda, kui on hinnatud, kas see on alaealise parimates huvides, võttes arvesse võimalikult väheste andmete kogumise ja läbipaistvuse põhimõtet, ning tingimusel, et selline kasutamine on selgelt määratletud ja võetud on asjakohased kaitseabinõud, mis on täpsemalt määratletud eespool esitatud soovitustes;
- f. väljend „kaudsed tegevuspõhised signaalid“ tähendab käesolevates suunistes signaale ja andmeid, mille põhjal saab tuletada kasutaja tegevusest (platvormil brausimisest) tema eelistusi, näiteks sisu vaatamisele kulutatud aega ja klõpsamismäära;
- g. seadma alaealistele kuvatava ja soovitatava sisu kindlaksmääramisel esmatahtsaks „selgelt kasutaja esitatud signaalid“. Selliste signaalide valimisel peaks olema seatud esikohale alaealise huvid, võttes arvesse võimalikult väheste andmete kogumise ja läbipaistvuse põhimõtet, mis aitab tagada, et need toetavad alaealiste ohutuse ja turvalisuse kõrge taseme saavutamist. Käesolevates suunistes tähendab väljend „selgelt kasutaja esitatud signaalid“ kasutaja tagasisidet ja suhtlust, mis näitavad selgelt nii kasutajate positiivseid kui ka negatiivseid eelistusi ning mille hulka kuuluvad ka huvipakkuvana loetletud või kaalutavad teemad, uuringud, teavitamine⁶⁵ ja muud kvaliteedil põhinevad signaalid;
- h. rakendama meetmeid, et takistada alaealiste kokkupuuteid soovitatava sisuga, mis võib põhjustada riske nende ohutusele ja turvalisusele, eriti siis, kui nad puutuvad selliste soovitustega kokku korduvalt, näiteks sisu, milles reklaamitakse ebarealistlikke ilustandardeid või dieedi pidamist või õilistatakse või alatähtsustatakse vaimse tervise probleeme, näiteks ärevust või depressiooni, diskrimineeriv sisu, radikaliseerumisele õhutav sisu ja murettekitav sisu, mis

⁶⁵ Näiteks tuleks soovitusüsteemide edetabelites arvesse võtta alaealiste tagasisidet sisu, tegevuse, isikute, kontode või rühmade kohta, mille suhtes nad tunnevad end ebamugavalt või mida nad soovivad näha rohkem või vähem. See hõlmab näiteks väljendeid „Näita mulle vähem/rohkem“, „Ma ei taha näha / ei ole huvitatud“, „Ma ei soovi näha sisu sellelt kontolt“, „See tekitab minus ebamugavust“, „Peida see“, „Mulle ei meeldi see“ või „See ei ole minu jaoks“. Vt käesolevate suuniste punkt 7.1 „Kasutajate teated, tagasiside ja kaebused“.

kujutab vägivalda või õhutab alaealisi sooritama ohtlikke tegusid. See hõlmab sisu, mille kohta on saatnud teate või mille on märgistanud teised kasutajad, usaldusväärsed teavitajad või muud osalejad või sisu modereerivad vahendid, ning mille seaduspärasust ja vastavust platvormi teenusetingimustele ei ole veel kontrollitud kooskõlas määruses (EL) 2022/2065 sätestatud ja käesolevate suuniste punktis 6.7 täpsustatud kohustustega;

- i. rakendama meetmeid, millega tagatakse, et soovitusüsteemid ei võimalda ega soodusta ebaseadusliku sisu levitamist või alaealiste vastu suunatud või alaealiste sooritatud kuritegude toimepanemist;
- j. tagama, et alaealiste otsingute tulemuste ja kontaktisoovitustena esitatakse eelkõige kontod, mille puhul on kontrollitud omaniku isikusamasust ja kontakti kuulumist alaealise võrgustikku või alaealisega samasse vanusevahemikku;
- k. tagama, et otsingufunktsioonid, sealhulgas teksti automaatne lõpetamine otsinguribas ning soovitatud märksõnad ja põhiväljendid ei soovita sisu, mis on ebaseaduslik ja/või liigitub alaealiste eraelu puutumatust, ohutust või turvalisust kahjustava sisu hulka, näiteks blokeerides otsingusõnad, mis teadaolevalt käivitavad alaealiste eraelu puutumatust, ohutust ja/või turvalisust kahjustavaks peetud sisu, näiteks konkreetsed sõnad, slängisõnad, teemaviited või emojid⁶⁶. Sellise sisuga seotud päringute korral peaksid digiplatvormide pakkujad suunama alaealised sobivate tugiallikate ja -telefoninumbrite juurde.

6.5.2 Kasutaja kontroll ja mõjuvõimu suurendamine

- 66. Alaealistele ligipääsetavate digiplatvormide pakkujad, kes kasutavad oma teenust pakkudes soovitusüsteeme, peaksid võtma alaealiste eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse kõrge taseme tagamiseks järgmised meetmed:
 - a. looma alaealistele võimaluse lähtestada neile suunatud soovitatud vood täielikult ja püsivalt;

⁶⁶ Selliste sõnade näiteid on esitatud internetipõhise uimastikaubanduse vastase võitluse teemalises teabepaketis, mis koostati ELi internetifoorumi osana ja sisaldab üle 3500 sõna, emoji ja slängiväljendi, mida kasutavad veebis tegutsevad uimastikauplejad; vt komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule „ELi tegevuskava võitluseks ebaseadusliku uimastikaubanduse ja organiseeritud kuritegevusega“ (COM/2023/641 final).

- b. täpsuse, mitmekesisuse, kaasavuse ja õiglusega seotud parameetrite ja näitajate prioriseerimisel andma alaealistele teavet ja suunama neid otsima uut sisu pärast seda, kui nad on juba teatud määral suhelnud ühe soovitusüsteemiga;
 - c. hindama, kas arvestades platvormi konkreetseid omadusi ja platvormil alaealiste eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse kõrge taseme saavutamiseks on asjakohane tagada, et alaealised saaksid valida nende soovitusüsteemis võimaluse, mis ei põhine profiilianalüüsil. See soovitus ei piira määruse (EL) 2022/2065 artiklis 38 väga suurte digiplatvormide ja väga suurte internetipõhiste otsingumootorite pakkujatele kehtestatud kohustusi;
 - d. kui eelmises punktis osutatud hindamise või määruse (EL) 2022/2065 artiklis 38 väga suurte digiplatvormide ja väga suurte otsingumootorite pakkujatele kehtestatud kohustuste täitmise tulemusena on nad võtnud kasutusele soovitusüsteemi versiooni, mis ei põhine profiilianalüüsil, hindama, kas seda peaks pakkuma vaikeseadena, ja kui seda peetakse asjakohaseks, võtma kasutusele vajalikud kaitseabinõud ja läbipaistvusmeetmed, et teavitada alaealisi sellisest valikuvõimalusest ning selle vaikeseade väljalülitamise võimalikest tagajärgedest;
 - e. tagama, et punktis 7.1 sätestatud teavitus- ja tagasisidemehhanismidel on kiire, otsene ja kestev mõju soovitusüsteemide parameetritele, muutmisele ja väljundile. See hõlmab teatatud sisu ja kontaktide püsivat eemaldamist soovitude hulgast (sealhulgas sisu, millest on teatatud selle peitmiseks, ja blokeeritud/teatatud kontaktid) ning sarnase sisu ja sarnaste kontode nähtavuse vähendamist.
67. Komisjon on seisukohal, et lisaks määruse (EL) 2022/2065 artikli 27 lõikes 1 sätestatud kohustustele ning väga suurte digiplatvormide pakkujatele ja väga suurte otsingumootorite pakkujatele sama määruse artiklites 34, 35 ja 38 sätestatud tugevdatud hoolsuskohustustele peaksid alaealistele ligipääsetavate digiplatvormide pakkujad võtma järgmised meetmed:
- a. tagama, et alaealistele pakutavate soovitusüsteemide seaded ja nende kohta esitatud teave, kaasa arvatud pakkujate teenusetingimused, on esitatud lapsesõbralikult ja ligipääsetavalt, kohandatud lapse vanuse ja arenevate võimetega ning esitatud keeles, mida lapsed suudavad mõista (lisateabe

saamiseks vt punkt 6.4 „Internetipõhise liidese disain ja muud vahendid“ ning punkt 8.4 „Läbipaistvus“);

- b. selgitama põhjendatult, miks soovitati konkreetset sisu, sealhulgas teavet kasutatud parameetrite ja konkreetse soovitusel jaoks kasutajatelt kogutud signaalide kohta;
- c. esitama alaealistele ligipääsetavalt ning lapsesõbralikku keelt ja disaini kasutades võimalusi, kuidas muuta või mõjutada nende soovitusüsteemis parameetreid, võimaldades näiteks valida sisuliigid ja tegevused, millest kasutaja on kõige rohkem või vähem huvitatud, sealhulgas esitama selgitusi lapsesõbralikus keeles. Seda peaks tegema konto loomise ajal ja korrapäraselt kogu aja jooksul, kui alaealine kasutab platvormi. Need eelistused peaksid otseselt mõjutama süsteemi esitatud soovitusi, tagades, et need vastavad kõige paremini alaealise vanusele ja tema parimatele huvidele⁶⁷.

6.6 Kaubandustavad

68. Alaealised on kaubandustegevuse veenva mõju suhtes eriti tundlikud ja neil on õigus saada kaitset digiplatvormide majanduslikult ekspluateerivate tavade eest⁶⁸. Nad puutuvad kokku digiplatvormide kaubandustavadega ning peavad toime tulema mitmesuguste dünaamiliste ja personaliseeritud veenmismeetoditega, mida kasutatakse reklaamimiseks, tootepaigutuseks, rakendusesiseste vääringute kasutamiseks, mõjuturunduseks, sponsorluseks või tehisintellektipõhiseks

⁶⁷ Vt määruse (EL) 2022/2065 artikli 27 lõiked 1 ja 3.

⁶⁸ ÜRO Lapse Õiguste Komitee üldmärkus nr 25 laste õiguste kohta digikeskkonnas, punkt 112; UNICEF (2019). Discussion paper: Digital marketing and children's rights. Kättesaadav aadressil <https://www.unicef.org/childrightsandbusiness/media/256/file/Discussion-Paper-Digital-Marketing.pdf>.

suunamiseks^{69, 70}. See võib kahjustada alaealiste eraelu puutumatust, ohutust ja turvalisust, kui nad kasutavad digiplatvormi teenuseid.

69. Kooskõlas kehtiva horisontaalse õigusraamistikuga, eelkõige ebaausate kaubandustavade direktiiviga 2005/29/EÜ, mida kohaldatakse täies mahus kõigi, ka alaealisi puudutavate kaubandustavade suhtes,⁷¹ ja määruse (EL) 2022/2065 konkreetsemate normidega reklaamimise (artikkel 26, artikli 28 lõige 2 ja artikkel 39) ja eksitavate kasutajaliidest (artikkel 25) kohta, ning nende kohaldamist piiramata on komisjon seisukohal, et alaealistele ligipääsetavate digiplatvormide pakkujad peaksid oma teenuste puhul alaealiste eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse tagamiseks vastavalt määruse (EL) 2022/2065 artikli 28 lõikele 1 võtma järgmised meetmed:
- a. tagama, et alaealiste kaubanduspädevuse puudumist ei kasutata ära, võttes arvesse alaealise vanust, haavatavust ja piiratud võimekust hinnata kriitiliselt platvormi kaubandustavasid, ning pakkuma asjakohast tuge⁷²;
 - b. tagama, et alaealised ei puutu kokku kahjuliku, ebaeetilise ja ebaseadusliku reklaamiga⁷³. See võib tähendada näiteks reklaamikampaaniate eri

⁶⁹ Selle tõttu on neil raske näiteks eristada kaubanduslikku sisu mittekaubanduslikust sisust, seista vastu eakaaslaste survele osta mängu- või rakendusesisest sisu, mis on alaealistele ahvatlev või isegi vajalik mängus edenemiseks, või mõista rakendusesiseste vääringute reaalset väärtust või seda, et kõige enam soovitud sisu, näiteks versiooniuuendused, kaardid ja avatarid, võivad olla juhuslike rakenduse- või mängusiseste ostude hulgas harvemad kui vähem soovitud sisu.

⁷⁰ M. Ganapini, E. Panai (2023), *An Audit Framework for Adopting AI-Nudging on Children*. Kättesaadav aadressil <https://arxiv.org/pdf/2304.14338>

⁷¹ Komisjon tuletab meelde, et määruse (EL) 2022/2065 artikli 2 lõike 4 kohaselt ei piira määrus direktiivi 2010/13/EL, autoriõigust ja sellega seonduvaid õigusi käsitlevat liidu õigust, määrust (EL) 2021/784, määrust (EL) 2019/1148, määrust (EL) 2019/1150, tarbijakaitset ja tooteohutust käsitlevat liidu õigust, sealhulgas direktiivi (EL) 2005/29 ja isikuandmete kaitset käsitlevat liidu õigust, tsiviilasjades tehtavat õiguslast koostööd käsitlevat liidu õigust, kriminaalasjades tehtavat õiguslast koostööd käsitlevat liidu õigust ja direktiivi, millega kehtestatakse ühtlustatud normid kriminaalmenetluses tõendite kogumise eesmärgil esindajate määramise kohta. Samuti ei mõjuta see direktiivi 2000/31/EÜ kohaldamist. Määruse (EL) 2022/2065 artikli 91 kohaselt on komisjon kohustatud hindama ja esitama 17. novembriks 2025 aruande selle määruse koosmõju kohta teiste õigusaktidega, eelkõige eespool osutatud õigusaktidega.

⁷² UNICEF on esitanud allikaid ja suuniseid platvormidele, mis on seotud digitaalse turustamise ökosüsteemiga, nt UNICEF (2025), *Discussion Paper on digital marketing and children's rights*; kättesaadav aadressil <https://www.unicef.org/childrightsandbusiness/workstreams/responsible-technology/digital-marketing>.

⁷³ Komisjon tuletab meelde, et näiteks direktiivi 2005/29/EÜ artikli 5 lõike 1 kohaselt kehtib ettevõtjatele ebaausate kaubandustavade keeld ja sama direktiivi I lisa punkti 28 kohaselt on keelatud reklaamis otse laste poole pöördumine, et veenda neid või nende vanemaid või teisi täiskasvanuid neile reklaamitud toodet ostma. Sellist kaubanduslikku tegevust loetakse igal juhul ebaausaks.

vanuserühmadele sobivuse hindamist, reklaamikampaaniate kahjuliku mõju arvestamist ja piisavate turvameetmete võtmist, et kaitsta alaealisi ja tagada, et neil on juurdepääs teabele, mis on nende parimates huvides⁷⁴;

- c. korrapäraselt läbi vaatama asjaomased kaitsemeetmed, konsulteerides alaealiste, nende eestkostjate ja teiste asjaomaste sidusrühmadega;
- d. tagama, et alaealised ei puutuks liiga palju või liiga sageli kokku kaubandusliku sisu ega selle soovimisega, mis võib kaasa tuua liigset või soovimatut kulutamist või sõltuvuskäitumist ning avaldada kahjulikku mõju alaealiste eraelu puutumatusse, ohutusele ja turvalisusele;
- e. tagama, et alaealised ei puutuks kokku platvormi integreeritud tehisintellektisüsteemidega, mis mõjutavad või suunavad neid kaubanduslikel eesmärkidel eelkõige vestluse või nõuannete kaudu (nt juturobotid)⁷⁵;
- f. tagama, et teated selle kohta, et tegemist on kommertsteadaandega, on selgelt nähtavad, lapsesõbralikud, eakohased ja ligipääsetavad (vt punkt 8.4 „Läbipaistvus“) ning neid kasutatakse kogu teenuse ulatuses järjepidevalt, näiteks ikooni või sarnase tähise abil, mis osutab selgelt, et sisu on reklaam⁷⁶. Neid peaks korrapäraselt testima ja läbi vaatama, konsulteerides alaealiste, nende eestkostjate ja teiste asjaomaste sidusrühmadega;
- g. tagama, et alaealised ei puutu kokku toodete või teenuste turundamise ja kommunikatsiooniga, millel võib olla kahjulik mõju nende eraelu puutumatusse, ohutusele ja turvalisusele, sealhulgas nii, nagu on kindlaks tehtud

⁷⁴ Lapse Õiguste Komitee üldmärkuses nr 25 (2021) lapse õiguste kohta digikeskkonnas on sätestatud, et lapse huvid „tuleb seada esikohale, kui reguleeritakse lastele suunatud ja neile ligipääsetavat reklaami ja turundamist. Sponsorlus, tootepaigutus ja kaubandusliku sisu kõik muud vormid peaksid selgelt eristuma muust sisust ega tohiks kinnistada soolisi või rassilisi stereotüüpe.“

⁷⁵ Komisjon tuletab meelde, et sellised tehisintellektisüsteemid võivad endast kujutada tehisintellekti keelatud kasutusviisi määruse (EL) 2024/1689 artikli 5 lõike 1 punkti b tähenduses, kui need kasutavad ära laste haavatavusi viisil, mis põhjustab või mõistliku tõenäosusega põhjustab olulist kahju. Kõik selle soovitusel võetud meetmed peaksid minema kaugemale meetmetest, mis võetakse et hoida ära selle keelu kohaldamist. Määruse (EL) 2024/1689 artikli 50 lõike 1 täitmiseks võetud meetmete järelevalve ja täitmise tagamine jääb sama määruse kohaste pädevate asutuste ülesandeks.

⁷⁶ Komisjon tuletab meelde, et direktiivi 2005/29/EÜ artiklite 6 ja 7 kohaselt peab kaubandusliku elemendi avaldama selgelt ja nõuetekohaselt, arvestades kommunikatsioonivahendit, millel turustamine toimub, sealhulgas konteksti, paigutust, aega, kestust, keelt ja sihtrühma. Vt ka [Suunised Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2005/29/EÜ tõlgendamiseks ja kohaldamiseks](#).

pakkuja riskianalüüsis, kaasa arvatud need, mis seostuvad negatiivse mõjuga alaealiste füüsilisele ja vaimsele tervisele (vt punkt 5 „Riskianalüüs“);

- h. tagama, et alaealised ei puutu kokku peidetud või varjatud reklaamiga, mille on üles pannud kas digiplatvormi pakkuja või teenusekasutajad⁷⁷. Sellega seoses tuletab komisjon meelde, et digiplatvormide pakkujad on määruse (EL) 2022/2065 artikli 26 lõike 2 kohaselt kohustatud tagama teenusesaajatele funktsiooni, mille abil saab teatada, kas nende esitatav sisu kujutab endast kommertsteadaannet või sisaldab seda⁷⁸. Varjatud kommertsteadaanded võivad olla näiteks mõjutajate tootepaigutused, toote väljapanekud ja muus vormis osav reklaam, mis võib eksitada või manipuleerida alaealisi ostma tooteid või teenuseid;
- i. tagama, et lapsed ei puutu kokku võtetega, mis võivad vähendada majandustehingute läbipaistvust ja eksitada alaealisi, näiteks virtuaalvääringute⁷⁹ ja muude tokenite või müntidega, mida saab vahetada tegeliku raha vastu (või kui see on võimalik, kasutada mõne muu virtuaalvääringu ostmiseks) ning kasutada virtuaalesemete ostmiseks, mis põhjustab soovimatut kulutamist⁸⁰;
- j. tagama, et digiplatvormile või selle osadele või funktsioonidele juurdepääsul ei esitata alaealistele ega ilmu neile tasuta⁸¹ kasutamiseks rakenduse- või mängusiseseid oste, mis on või näivad vajalikud teenusele juurdepääsuks või

⁷⁷ Komisjon tuletab meelde, et direktiivi 2005/29/EÜ artikli 7 lõike 2 ning I lisa punkti 22 kohaselt on keelatud valed väited või mulje loomine, et ettevõtja ei tegutse oma kaubandus-, majandus-, käsitöö- või kutsetegevusega seotud eesmärkidel, või väärtalt enda tarbijana esitlemine. Samuti tuletab komisjon meelde, et direktiivi 2010/13/EL järgi on keelatud keelitada alaealisi ostma või rentima toodet või teenust, ärgitada neid veenma oma vanemaid või teisi ostma reklaamitavat toodet või teenust, kasutada ära alaealiste usaldust oma vanemate, õpetajate ja muude isikute suhtes. Määruse (EL) 2022/2065 põhjenduse 10 kohaselt ei tohiks see määrus piirata tarbijakaitset käsitlevat liidu õigust, sealhulgas direktiivi 2005/29/EÜ, mis käsitleb ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausaid kaubandustavasid siseturul.

⁷⁸ Komisjon tuletab ka meelde, et direktiivi 2010/13/EL kohaselt peab videojagamisplatvormidel olema funktsioon, mille abil saab teatada, et üles laaditud sisu sisaldab audiovisuaalseid ärilisi teadaandeid.

⁷⁹ Komisjon tuletab meelde, et virtuaalvääringu mõiste on määratletud direktiivis (EL) 2018/843, mis käsitleb rahapesu vastu võitlemist.

⁸⁰ Selles soovitusel kasutatud näide ei ole kehtivates liigu õigusaktides ja/või nende tõlgendustes, mis käsitlevad selliste vahendite kasutamise mõju, sisalduvate mängusiseste vääringute õigusliku liigitamise või määratlemise seisukohast oluline.

⁸¹ Komisjon tuletab meelde, et direktiivi 2005/29/EÜ I lisa punkti 20 kohaselt on keelatud toodet kirjeldada kui „prii“, „tasuta“, „ilma rahata“ või samalaadse tootena, kui tarbija peab maksma muu kui kaubandustavale reageerimise ja kauba kättesaamise või kohaletoimetamise vältimatute kulude eest.

kasutamiseks. Kui alaealised puutuvad kokku mõne muu rakenduse- või mängusisese ostuga, peaks hind olema alati esitatud vastava riigi omavääringus;

- k. tagama, et alaealised ei puutu kokku tavadega, mis võivad kaasa tuua raha liigset või soovimatut kulutamist või platvormi liigset kasutamist või sund- või sõltuvuskäitumist, tagades, et alaealised ei puutu kokku virtuaalesemetega, näiteks tasuliste aardelaegaste või muude toodetega, mis pakuvad juhuslikke või prognoosimatuid tulemusi või hasartmängulaadseid funktsioone, ning eraldades või lahutades sisu sellega seotud toodete ostmisest;
- l. tagama, et alaealised ei puutu kokku manipuleerivate disainivõtetega,⁸² nagu toote piiratus⁸³ ja perioodiliselt esinev või juhuslik tasu, või veenvate disainivõtetega,⁸⁴ mis võivad kaasa tuua liigset, impulsiivset või soovimatut raha kulutamist või sõltuvuskäitumist;
- m. tagama, et alaealised ei puutu kokku soovimatute ostudega, kaaludes näiteks eestkostjate jaoks tõhusate vahendite kasutusele võtmist või esitades teatud vanuses alaealise võetud rahalised kohustused eestkostjale läbivaatamiseks või temalt nõusoleku saamiseks (vt punkt 7.3 „Vahendid eestkostjatele“);
- n. vaatama läbi platvormil majandustehingute pakkumise põhimõtted, tuginedes laste arenevatele võimetele ja võttes arvesse, et teatud vanuserühmad ei tohiks kokku puutuda ja neil ei tohiks olla lubatud sõlmida majandustehinguid, sest nad ei ole võimelised mõistma raha olemust ja selle kulutamist.

⁸² Nagu on ette nähtud määruse (EL) 2022/2065 artiklis 25. Komisjon tuletab meelde, et artikli 25 lõike 2 kohaselt ei kohaldata artikli 25 lõikes 1 sätestatud keeldu direktiiviga 2005/29/EÜ või määrusega (EL) 2016/679 hõlmatud tavade suhtes.

⁸³ Komisjon tuletab meelde, et direktiivi 2005/29/EÜ I lisa punkti 7 kohaselt on keelatud vale väide, et toode on saadaval ainult väga piiratud aja jooksul või et see on saadaval eritingimustel ainult väga piiratud aja jooksul, eesmärgiga panna tarbija koheselt otsustama ja jätta ta ilma teadliku valiku tegemise võimalusest või selleks vajalikust ajast. Seega kehtib ettevõtjatele keeld kasutada toote piiratud turundusvõtena.

⁸⁴ Komisjon tuletab meelde, et mängude korral ei tohiks ettevõtjad direktiivi 2005/29/EÜ artiklite 8 ja 9 kohaselt ära kasutada käitumuslikke kalduvusi või võtta kasutusele manipuleerivaid elemente, mis on seotud näiteks pakumiste esitamisega mängu ajal (pakkudes mängu tähtsatel hetkedel mikrotehinguid) või visuaalsete ja akustiliste efektide kasutamisega mängijale surve avaldamiseks.

6.7 Modereerimine

70. Modereerimisega saab vähendada alaealiste kokkupuuteid sisu ja käitumisega, mis kahjustab nende eraelu puutumatust, ohutust ja turvalisust, sealhulgas sisuga, mis on ebaseaduslik või võib kahjustada nende füüsilist või vaimset arengut, ja sellega saab kaasa aidata kuritegevuse ennetamisele.
71. Komisjon tuletab meelde kohustusi, mis on seotud järgmisega: määruse (EL) 2022/2065 artiklis 14 sätestatud teenusetingimused; sama määruse artiklis 15 sätestatud läbipaistvusaruannete esitamise kohustus vahendusteenuste osutajatele, kelle hulka kuuluvad ka digiplatvormide pakkujad; vastavalt sama määruse artiklites 16 ja 17 sätestatud teavitus- ja meetmete võtmise mehhanismid ning põhjendamine teabe talletamise teenuste osutajatele, sh digiplatvormide pakkujatele; digiplatvormide pakkujatele sama määruse artiklis 22 sätestatud kohustused, mis on seotud usaldusväärsete teavitajatega⁸⁵. Komisjon tuletab meelde ka internetis leviva vihakõne vastase võitluse 2025. aasta tegevusjuhendit + ja desinformatsiooni käsitlevat tegevusjuhendit, mis on tegevusjuhend määruse (EL) 2022/2065 artikli 45 tähenduses.
72. Komisjon on seisukohal, et lisaks neile kohustustele peaksid alaealistele ligipääsetavate digiplatvormide pakkujad kehtestama järgmised meetmed, et tagada oma teenuse puhul alaealiste eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse kõrge tase määruse (EL) 2022/2065 artikli 28 lõike 1 tähenduses, seades esikohale lapse huvid:
- a. määratlema selgelt ja läbipaistvalt ning koostöös alaealiste, kodanikuühiskonna ja sõltumatute ekspertidega, sealhulgas akadeemiliste ringkondadega, mida loetakse platvormil alaealiste eraelu puutumatust, ohutust ja turvalisust kahjustavaks sisuks ja käitumiseks. See peaks hõlmama mis tahes sisu ja käitumise, mis on ELi ja liikmesriigi õiguse järgi ebaseaduslik. Alaealistele ligipääsetavate digiplatvormide pakkujad peaksid oma teenust kasutavatele alaealistele esitama selgelt teavet selle kohta, millised on tema nõuded ja ootused

⁸⁵ Usaldusväärsed teavitajad on mis tahes üksused, kellel on teatud liiki ebaseadusliku sisu avastamiseks vajalik oskusteave ja pädevus, ning digiplatvormide pakkujad peavad kindlaksmääratud pädevusvaldkonnas tegutsevate usaldusväärsete teavitajate teateid töötleva eelisjärjekorras ja põhjendamatult viivitusega. Usaldusväärse teavitaja staatuse omistab üksuse tegevuskohajärgse liikmesriigi digiteenuste koordinaator, tingimusel et üksus on tõendanud oma eksperditeadmisi, pädevust, sõltumatust digiplatvormist ning hoolsust, täpsust ja objektiivsust teadete esitamisel.

seoses sisu ja käitumisega, ning see teave peaks olema kättesaadav konto loomise ajal ja platvormil kergesti leitav;

- b. kehtestama modereerimispehmohtted ja -korra, milles on sättestatud, kuidas avastatakse alaealiste eraelu puutumatust, ohutust ja turvalisust kahjustav sisu ja käitumine ning kuidas seda modereeritakse, et piirata alaealiste kokkupuudet kahjuliku sisuga. Lisaks peaksid digiplatvormide pakkujad tagama, et neid pehmohtted ja/või korda ka tegelikult järgitakse;
- c. hindama ja läbi vaatama pehmohtted ja korda, et tagada nende jäämine tõhusaks ka siis, kui tehnoloogiad ja veebikäitumine muutuvad. Komisjon leiab, et eelkõige peaksid alaealistele ligipääsetavate digiplatvormide pakkujad modereerimise prioriseerimisel võtma arvesse järgmisi tegureid: alaealise eraelu puutumatust, ohutust ja/või turvalisust kahjustava sisu tõenäosus ja kahju suurus, kahju mõju alaealisele, konkreetset haavatavused ja võimalike kahjustatud alaealiste arv. Peale selle peaks esmatahtsaks seadma alaealiste esitatud teated;
- d. tagama, et lisaks sisu automaatsele läbivaatamisele ja muudele asjakohastele vahenditele vaatab ka inimene läbi teatatud kontod ja sisu, mis pakkuja kahtluse kohaselt võivad kahjustada alaealiste eraelu puutumatust, ohutust ja turvalisust;
- e. tagama, et sisu modereerivad töötajad on hästi koolitatud ja varustatud ning modereerimismehhanismid on tõhusa modereerimise tagamiseks töös ja toimivad kogu aeg (24 tundi ööpäevas, 7 päeva nädalas), sealhulgas peaks kogu aeg olema kättesaadav vähemalt üks valvetöötaja, kes vastab kiireloomuliste taotlustele ja reageerib hädaolukordade korral;
- f. tagama, et sisu modereerimise süsteemid ja tavad on kättesaadavad ja toimivad selle liikmesriigi ametlikus keeles (ametlikes keeltes), milles teenust osutatakse;
- g. võtma kasutusele tõhusad tehnoloogiad, sisemehhanismid ja ennetavad meetmed, et vähendada alaealistele nende eraelu puutumatust, ohutust või turvalisust kahjustava sisu ja käitumise soovitamise riski, sealhulgas rakendama teadaolevalt kahjuliku ja ebaseadusliku sisu vastu võitlemiseks tõhusaid tehnilisi lahendusi, näiteks räsivõrdlustehnoloogiat ja internetiaadressi avastamist. Pakkujad peaksid uurima ka tulevaste uute lahenduste, nt tehisintellekti loodud

sisu tuvastamise vahenditega saavutatavaid lisaeeliseid, et avastada uut või muudetud sisu ja käitumist;

- h. võtma kasutusele tehnilisi lahendusi, millega takistatakse pakkuja platvormil tehisintellektisüsteemide kasutamine selleks, et saada juurdepääs alaealiste eraelu puutumatust, ohutust ja/või turvalisust kahjustavale sisule ja sellist sisu luua või levitada;
 - i. integreerima mis tahes tehisintellektisüsteemi kaitsevahendid, millega saab avastada ja ennetada prompte, mille pakkuja on oma modereerimispõhimõtetes määratlenud alaealiste eraelu puutumatust, ohutust ja/või turvalisust kahjustavana. Selleks võib kasutada näiteks promptide klassifitseerimise vahendeid, sisu modereerimist ja muid filtreid⁸⁶;
 - ii. tegema koostööd teiste digiplatvormide pakkujate ja asjakohaste sidusrühmadega, et avastada põhimõtteid rikkuvat ja ebaseaduslikku käitumist ja sisu ning ennetada selle levitamist platvormide vahel;
 - iii. kui alaealistele ligipääsetava digiplatvormi pakkuja haldab finantstehinguid, peaks ta looma spetsiaalse kanali kelmuse ja kahtlaste finantstehingute kohta teatamiseks.
73. Alaealistele ligipääsetavate digiplatvormide pakkujad peaksid jagama teistega sisu modereerimise näitajaid, näiteks seda, kuidas nad võtavad kasutajatelt vastu teateid, kui tihti avastavad nad ennetavalt sisu ja käitumisreeglite rikkumist, mis liiki sisust ja käitumisest teatatakse, mis liiki sisu ja käitumist avastatakse ning kuidas platvorm neid probleeme lahendab.
74. Ühegi eespool esitatud meetme tulemus ei tohiks olla üldine kohustus jälgida sisu, mida alaealistele ligipääsetavate digiplatvormide pakkujad edastavad või talletavad⁸⁷.

⁸⁶ Komisjon tuletab meelde, et sellised tehisintellektisüsteemid võivad olla tehisintellekti keelatud kasutusviis määruse (EL) 2024/1689 artikli 5 lõike 1 punkti b tähenduses, kui need kasutavad ära laste haavatavusi viisil, mis põhjustab või mõistliku tõenäosusega põhjustab olulist kahju. Kõik selle soovitusel võetud meetmed peaksid minema kaugemale meetmetest, mis võetakse et hoida ära selle keelu kohaldamist. Järelevalve- ja jõustamismeetmete võtmine selleks, et tagada vastavus määruse (EL) 2024/1689 artikli 50 lõikele 1, jääb sama määruse kohaste pädevate asutuste ülesandeks.

⁸⁷ Vt määruse (EL) 2022/2065 artikkel 8.

Halb tava

SadShare on sotsiaalmeediaplatvorm, mis võimaldab kasutajatel üles laadida ja jagada teistega visuaalset sisu. Platvormi põhimõtted ei sisalda rangeid sisu modereerimise mehhanisme, et avastada kahjulikku ja sõnaselget sisu, sealhulgas laste seksuaalse väärkohtlemisega seotud materjali, ning takistada selle üleslaadimist. Modereerimise puudumise tõttu puutuvad alaealised kokku ebaseadusliku sisuga ja pahatahtlikud kasutajad saavad (taas)kasutada olemasolevaid pilte. See omakorda suurendab nõudlust laste seksuaalse väärkohtlemisega seotud materjali järele, mis tahtmatult ärgitab teisi kasutajad uue materjali loomiseks alaealisi väärkohtlema ja kahjustama.

7 TEAVITAMINE, KASUTAJATUGI JA VAHENDID EESTKOSTJATELE

7.1 Kasutajate teated, tagasiside ja kaebused

75. Toimivad, nähtavad ja lapsesõbralikud teavitus-, tagasiside- ja kaebuste esitamise vahendid võimaldavad alaealistel väljendada seisukohta digiplatvormi omaduste kohta, mis võivad negatiivselt mõjutada nende eraelu puutumatust, ohutust ja turvalisust, ning neid käsitleda.
76. Komisjon tuletab meelde määruses (EL) 2022/2065 sätestatud kohustusi, sealhulgas artiklis 16 sätestatud kohustust võtta kasutusele teavitamise ja meetmete võtmise mehhanismid, artiklis 17 sätestatud kohustust esitada põhjendus, artiklis 18 sätestatud kohustust teatada kuriteokahtlusest, artiklis 20 sätestatud kohustust võtta kasutusele ettevõttesisene kaebuste menetlemise süsteem ja artiklis 21 sätestatud vaidluste kohtuvälist lahendamist, samuti artiklis 22 usaldusväärsete teavitajate kohta sätestatud reegleid.
77. Komisjon on seisukohal, et lisaks neile kohustustele peaksid alaealistele ligipääsetavate digiplatvormide pakkujad kehtestama järgmised meetmed, et tagada oma teenuse puhul alaealiste eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse kõrge tase määruse (EL) 2022/2065 artikli 28 lõike 1 tähenduses:
 - a. võtma kasutusele teavitus-, tagasiside- ja kaebuste esitamise mehhanismid, mis:
 - i. on tõhusad, nähtavad, lapsesõbralikud ja kergesti ligipääsetavad (vt punkt 6.4 „Internetipõhise liidese disain ja muud vahendid“ ning punkt 4 „Üldised põhimõtted“);

- ii. võimaldavad alaealistel teatada sisust, tegevusest, isikutest, kontodest või rühmadest, kelle kohta nad usuvad, et need rikuvad platvormi teenusetingimusi. See hõlmab mis tahes sisu, kasutajat või tegevust, mida platvorm peab alaealiste eraelu puutumatust, ohutust ja/või turvalisust kahjustavaks (vt punkt 5 „Riskianalüüs“ ja punkt 6.7 „Modereerimine“);
- iii. võimaldab kasutajatel teatada sisust, tegevusest, isikutest, kontodest või rühmadest, kui nad peavad neid alaealistele sobimatuks või soovimatuks, või kui mõte, et selline sisu, tegevus, isikud, kontod ja rühmad on alaealistele ligipääsetavad, tekitab neis ebamugavust;
- iv. võimaldab kasutajatel teatada kahtlustatavast alaealise kontost, kui platvormi teenusetingimustes on kehtestatud vanuse alampiir;
- v. võimaldab alaealistel anda tagasisidet oma kontol nähtud sisu, tegevuse, isikute, kontode ja rühmade kohta, mis on tekitanud neis ebamugavustunnet või mida nad tahavad näha rohkem või vähem. Need valikud võivad sisaldada väljendeid „Näita mulle vähem/rohkem“, „Ma ei taha näha / ei ole huvitatud“, „Ma ei soovi näha sisu sellelt kontolt“, „See paneb mind tundma ebamugavalt“, „Varja see“, „Mulle ei meeldi see“ või „See ei ole minu jaoks“. Digiplatvormide pakkujad peaksid tagama, et need valikud oleksid disainitud sellisel viisil, et nad on nähtavad ainult kasutajale, nii et teised ei saa neid väärkasutada platvormil alaealiste kiusamiseks ega ahistamiseks. Digiplatvormide pakkujad peaksid vastusena sellisele tagasisidele kohandama oma soovitusüsteeme (vt punkt 6.5.2 „Kasutaja kontroll ja mõjuvõimu suurendamine“)⁸⁸;
- vi. võimaldab juhtudel, kui pakkuja kasutab vanusetuvastusmeetodeid, kõigile kasutajatele ligipääsu tõhusale ettevõttesisesele kaebuste menetlemise süsteemile, mille kaudu saavad nad esitada elektrooniliselt ja tasuta kaebusi pakkuja hinnangu kohta kasutaja vanuse kohta. See kaebuste menetlemise süsteem peaks vastama määruse (EL) 2022/2065 artiklis 20 sätestatud tingimustele;

⁸⁸ Teave selle kohta, kuidas see teave peaks mõjutama pakkuja soovitusüsteeme, on esitatud käesolevate suuniste punktis 6.5.2.

- b. tagama, et määruse (EL) 2022/2065 artikli 20 kohaselt kehtestatud teavitus-, tagasiside- ja kaebuste esitamise mehhanismid⁸⁹:
- i. aitavad saavutada alaealiste eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse kõrget taset;
 - ii. on kooskõlas põhiõigustega, eelkõige laste õigustega;
 - iii. on intuiitiivselt ja otseselt kättesaadavad kõikidele alaealistele, sealhulgas puuete ja/või lisajuurdepääsuvajadustega alaealistele;
 - iv. on alaealistele kergesti kasutatavad ja mõistetavad, eakohased ja tähelepanu köitvad (vt punkt 6.4 „Internetipõhise liidese disain ja muud vahendid“ ning punkt 4 „Üldpõhimõtted“);
 - v. on kättesaadavad registreerimata kasutajatele, kui neil on ligipääs platvormi sisule;
- c. tagama alaealistele võimaluse põhjendada oma teate või kaebuse esitamist. Pakkujad peaksid vältima teadete liigitusi, kuid nende kasutamise korral tagama, et need kohandatakse sobivaks kõige noorematele kasutajatele, kellel lubatakse platvormi kasutada;
- d. tagama, et teated, tagasiside ja kaebused oleksid vaikimisi salajased ja anonüümsed, luues alaealistele võimaluse jääda anonüümseks. Kui anonüümsus kõrvaldatakse, peaks pakkuja selgitama alaealistele, millal, kuidas ja millist teadete ja/või kaebustega seotud teavet ta jagab teiste kasutajate või kolmandate isikutega;
- e. menetlema esmajärjekorras alaealiste eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisusega seotud teateid. Digiplatvormide pakkujad peaksid looma

⁸⁹ Käesolevas punktis mujal viidatud „kaebus“ või „kaebused“ hõlmavad kõiki kaebusi, mis on esitatud seoses pakkuja hinnanguga kasutaja vanuse ja määruse (EL) 2022/2065 artiklis 20 osutatud otsuste kohta. Määruse (EL) 2022/2065 artikli 20 järgi on digiplatvormide pakkujad kohustatud tagama teenusesaajatele ligipääsu tõhusale ettevõttesisesele kaebuste menetlemise süsteemile, mis võimaldab neil esitada kaebusi nelja liiki otsuste kohta, mille on teinud digiplatvormi pakkuja. Need on järgmised: a) otsused selle kohta, kas teave eemaldada, tõkestada sellele juurdepääs või piirata selle nähtavust; b) otsused selle kohta, kas teenusesaajatele teenuse osutamine täielikult või osaliselt peatada või lõpetada; c) otsused selle kohta, kas teenusesaajate konto peatada või sulgeda; d) otsused selle kohta, kas teenusesaajate esitatud teabe monetiseerimise võimalus peatada, lõpetada või seda muul viisil piirata.

võimaluse lisada märke, kui alaealine peab teadet või kaebust kiireloomuliseks, eelkõige siis, kui ilmneb eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisusega seotud jätkuv probleem. Reageerimise aeg peaks olema kooskõlas probleemiga, mille kohta teade või kaebus on esitatud. See ei tohiks mõjutada negatiivselt usaldusväärsete teavitajate esitatud eelisjärjekorras töödeldavaid teateid, nagu on sätestatud määruse (EL) 2022/2065 artikli 22 lõikes 1;

- f. saatma viivituseeta igale teate või kaebuse esitanud alaealisele kinnituse teate või kaebuse kättesaamise kohta. Alaealistel peaks olema võimalik saada eakohaseid selgitusi korra kohta, mille järgi teadet või kaebust läbi vaadatakse, ja mis tahes järgneva tegevuse või tegevusetuse kohta. See teave peaks sisaldama teate või kaebuse üle otsuse langetamise soovituslikku ajakava ja võimalikke tulemusi. Komisjon on ka seisukohal, et digiplatvormide pakkujad peaksid sisse seadma edusammude jälgimise ja platvormidega teabevahetuse mehhanismi;
- g. korrapäraselt läbi vaatama saadud teateid, tagasisidet ja kaebusi. Pakkujad peaksid kasutama seda teavet selleks, et teha kindlaks ja käsitleda platvormi kõiki aspekte, mis võivad kahjustada alaealiste eraelu puutumatust, ohutust ja/või turvalisust, täiustama oma soovitusüsteeme ja modereerimistavasid, parandama üldiseid ohutusnõudeid ning soodustama usaldusväärsema ja vastutustundlikuma digikeskkonna teket. Kogu tegevus tuleks dokumenteerida, et seda saaks läbi vaadata.

Halb tava

SadLearn on populaarne digiplatvorm, mis on loodud 6- kuni 18-aastastele kasutajatele. Platvorm pakub mitmesugust hariduslikku ja meelelahutuslikku sisu. Platvormi teenusetingimuste rikkumistest teatamiseks peab kasutaja klõpsama neljale eri lingile. Kui kasutaja jõuab kaebuste esitamise osasse, peab ta valima 15 kaebuseliigi vahel, mistõttu on alaealistel raske teha kindlaks ja valida õiget liiki. Vabas vormis teksti esitamise võimalus puudub. Kui kasutajal kaebuse esitamine õnnestub, ei saa ta mingit kinnitust ega selgitust selle kohta, mis seejärel toimub. Lisaks on teavitustahend kättesaadav ainult inglise keeles ja keel on kohandatud täiskasvanud kasutajatele.

7.2 Kasutaja toetamise meetmed

78. Alaealiste eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse kõrge taseme tagamisel on tõhusaks vahendiks funktsioonid, mis on võetud kasutusele selleks, et aidata alaealistel neile ligipääsetavatel digiplatvormidel orienteeruda teenuste vahel ja saada vajaduse korral tuge. Seepärast on komisjon seisukohal, et alaealistele ligipääsetavate digiplatvormide pakkujad peaksid tegema järgmist:

- a. võtma kasutusele selged, kergesti tuvastatavad ja ligipääsetavad toetusvahendid, mis võimaldavad alaealistel otsida abi, kui nad puutuvad kokku kahtlase, ebaseadusliku või ebasobiva sisu, konto või käitumisega, mis tekitab neis ebamugavustunnet. See hõlmab blokeerimis- ja vaigistusnuppe. Toetusvahendid peaksid olema lapsesõbralikud, selgelt nähtavad ja otse ligipääsetavad (vt punkt 6.4 „Internetipõhise liidese disain ja muud vahendid“) ning ühendama alaealise kohe nende asukohta ja vanust arvestades kõige sobivama tugiteenusega, näiteks sellisega, mis kuulub riiklike turvalisema interneti keskuste, INHOPE võrgustike ja laste riiklike abitelefonide hulka;
- b. piirama tehisintellektil põhinevate toetusvahendite kasutamist, sest neid ei tohiks kasutada lastega suhtlemise peamise vahendina;
- c. seadma sisse selgelt nähtavad hoiatusteated, lingid, mis suunavad vastavate riiklike abitelefonide⁹⁰ ja muude autoriteetsete allikate juurde, kui alaealised otsivad, laadivad üles, loovad, jagavad või võtavad vastu sisu, mis võib olla ebaseaduslik või kahjustada alaealiste eraelu puutumatust, ohutust ja turvalisust (nagu selgitatud punktis 6.7 „Modereerimine“). Samuti peaksid digiplatvormide pakkujad suunama alaealisi asjakohaste riiklike abitelefonide juurde, kui alaealine esitab teate sellise sisu kohta. Suunama peaks kohe pärast seda, kui digiplatvormi pakkuja saab tegevusest teada või alaealine esitab teate;
- d. kui digiplatvorm hõlmab omadusi või funktsioone, mis on seotud kasutaja ühenduse, sisu postitamise või suhtlusega, peaks alaealistele olema tagatud võimalus anonüümselt blokeerida või vaigistada ükskõik milline teine kasutaja või konto, sealhulgas ka need, millega ta ei ole ühenduses. Blokeerimissüsteem peaks olema kergesti leitav ja ligipääsetav. Ühelegi kontole, mille kasutaja on

⁹⁰ Näiteks sellised, mis kuuluvad riiklike turvalisema interneti keskuste ja INHOPE võrgustike või muude laste abitelefonide hulka, nt <https://childhelplineinternational.org/>.

blokeeritud, ei tohiks olla kättesaadav mingi teave kasutaja või tema konto kohta;

- e. kui digiplatvormil on võimalik edastada kommentaare sisu kohta, peaks platvormil olema alaealistele loodud võimalus piirata eri liiki kasutajaid, kes saavad kommenteerida nende sisu või nende kohta käivat sisu, ja/või takistada teisi kasutajaid kommenteerimast nende sisu või nende kohta käivat sisu nii postitamise ajal kui ka pärast seda, isegi kui kommentaari saatmise võimalus on vaid kontodel, kelle kontaktikutse on alaealine varem vastu võtnud (nagu soovitatud punktis 6.3 „Kontoseaded“);
- f. kui digiplatvormil on rühma moodustamist võimaldav funktsioon, peaks platvorm tagama, et alaealine ühineb rühmaga alles pärast seda, kui talle on teatatud kutsest ja ta on andnud nõusoleku rühmaga ühinemise kohta.

Hea tava

NiceSpace on sotsiaalmeediaplattform üle 13-aastastele kasutajatele. Kui kasutaja logib sisse, esitatakse talle interaktiivne kasutusjuhend „SafeSpace 101“, milles selgitatakse platvormi omadusi, mis on seotud eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisusega, sealhulgas blokeerimis- ja vaigistamisvõimalusi, kommentaaride haldamist ja rühmakutseid. NiceSpace sisaldab ka hästi nähtavat abinappu, mis ühendab kasutaja otse kohaliku turvalisema interneti keskuse abitelefoni. Kui otsitakse võimalikku kahjulikku sisu, hoiatab NiceSpace kasutajaid kontekstipõhiste promptide eest ja suunab nad ohutumate allikateni. Kogu teave on kohandatud platvormi kõige noorematele kasutajatele sobivaks.

7.3 Vahendid eestkostjatele

- 79. Vahendid eestkostjatele on tarkvara, omadused, funktsioonid ja rakendused, mis on loodud selleks, et aidata alaealise eestkostjatel jälgida tema veebitegevust, eraelu puutumatust, ohutust ja heaolu, austades lapse tegevusvõimekust ja eraelu puutumatust.
- 80. Komisjon on seisukohal, et vahendid eestkostjatele peaksid täiendama lõimitud ja vaikumisi ohutusmeetmeid ning muid meetmeid, mis on võetud kasutusele määruse (EL) 2022/2065 artikli 28 lõikest 1 tuleneva kohustuse täitmiseks, sealhulgas käesolevates suunistes kirjeldatud meetmeid. Täites kohustust tagada oma teenuste

puhul eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse kõrge tase, ei tohi alaealistele ligipääsetavate digiplatvormide pakkujad tugineda üksnes eestkostjate jaoks loodud vahenditele. Vahendeid eestkostjatele ei tohiks kasutada digiplatvormil alaealiste eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse tagamise ainsa meetmena, samuti ei tohiks see *asendada* ühtki teist meetet, mis on sel eesmärgil kehtestatud. Sellised meetmed ei pruugi kajastada laste tegelikku elu eelkõige jagatud hooldusõiguse või hooldusperes elamise korral või siis, kui eestkostjad puuduvad või neid ei ole kaasatud. Lisaks on vanema nõusoleku tõhusus piiratud, kui nõusolekut andva vanema isikusamasust või õiguslikku volitust ei ole usaldusväärselt kontrollitud. Seepärast peavad alaealistele ligipääsetavate digiplatvormide pakkujad rakendama alaealiste kaitsmiseks asjakohaseid meetmeid ega tohiks tugineda vaid vanemlikule järelevalvele. Siiski märgib komisjon, et koos teiste meetmetega kasutatuna võivad vahendid eestkostjatele aidata kaasa kõrge taseme saavutamisele.

81. Seega on komisjon seisukohal, et alaealistele ligipääsetavate digiplatvormide pakkujad peaksid määruse (EL) 2022/2065 artikli 28 lõikest 1 tuleneva kohustuse täitmiseks võimaldama eestkostjatele kontrollivahendid, mis peaksid:
 - a. olema eakohased ja kooskõlas alaealiste arenevate võimetega. Vahendid eestkostjatele peaksid tuginema mitte ainult kontrollimisele, vaid pigem suhtlusele, õppimisele ja mõjuvõimu suurendamisele, ning võimaldama alaealistele iseseisvust ja tegevusvõimekust. Need vahendid peaksid olema tõhusad ega tohiks ebaproportsionaalselt piirata alaealiste õigust eraelu puutumatusele või juurdepääsu teenustele, seades esikohale alaealise huvid;
 - b. olema kergesti kasutatavad, ligipääsetavad ja aktiveeritavad, võimaldades näiteks eestkostjal kasutada vahendit ilma teenuse jaoks kontot loomata;
 - c. kohalduma olenemata sellest, millist seadet või operatsioonisüsteemi kasutatakse teenusele juurdepääsemiseks;
 - d. saatma alaealisele selge teate, kui eestkostja on vahendi aktiveerinud, ja võtma kasutusele teised kaitseabinõud, arvestades võimalust, et eestkostjad võivad vahendeid väärkasutada, näiteks saatma alaealisele reaajas selge signaali, kui mõni jälgimisfunktsioon aktiveerub;

- e. tagama, et muudatuste tegemiseks on vaja samasuguseid õigusi, nagu on nõutud vahendi algseks aktiveerimiseks;
 - f. ühilduma kättesaadavate koostalitlusvõimelise ühtse kontaktpunkti vahenditega, mis on mõeldud eestkostjatele ning kuhu on koondatud kõik seaded ja vahendid.
82. Vahendid eestkostjatele võivad hõlmata funktsioone, mille abil saab hallata vaikeseadesid, seada piiranguid ekraaniajale (vt punkt 6.4 „Internetipõhise liidese disain ja muud vahendid“), vaadata kontosid, millega alaealine suhtleb, hallata kontoseadesid, seada vaikimisi piiranguid kulutustele, mida alaealine saab teha, või muid funktsioone selliste digiplatvormide kasutamise jälgimiseks, mis võivad kahjustada alaealiste eraelu puutumatust, ohutust ja turvalisust.

8 JUHTIMINE

83. Platvormi hea juhtimine on tõhus vahend, millega saab tagada, et alaealiste kaitset peetakse nõuetekohaselt esmatähtsaks ja seda järgitakse kogu platvormil, aidates seeläbi kaasa alaealiste eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse nõutava kõrge taseme tagamisele.

8.1 Juhtimine (üldine)

84. Komisjon on seisukohal, et alaealistele ligipääsetavate digiplatvormide pakkujad peaksid kasutusele võtma tõhusad juhtimistavad, et tagada oma teenuste puhul alaealiste eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse kõrge tase vastavalt määruse (EL) 2022/2065 artikli 28 lõikele 1. Selleks peaks tegema muu hulgas järgmist:
- a. rakendama ettevõttesisesed põhimõtted, milles kirjeldatakse, kuidas digiplatvormi pakkuja püüab tagada oma teenuse kasutamisel alaealiste eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse kõrget taset;
 - b. määrama konkreetse isiku või üksuse, kes vastutab alaealiste eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse kõrge taseme tagamise eest. Sellel isikul või üksusel peaks olema piisavalt vahendeid ja õigusi digiplatvormi pakkuja kõrgema juhtorganiga suhtlemiseks ning ta peaks olema reguleerivate asutuste, kasutajate ja usaldusväärsete teavitajate jaoks keskne kontaktpunkt küsimustes, mis on seotud alaealiste eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisusega;

- c. edendama teenuse osutamisel alaealiste eraelu puutumatust, ohutust ja turvalisust tagavat mõtteviisi. Selleks peaks tegema järgmist:
- i. edendama ja pidama platvormi disainimisel ja toimimisel esmatahtsaks laste kaasamist toetavat mõtteviisi. Seda peaks tegema ohutult, eetilisel, kaasavalt ja põhjendatult, seades esmatahtsaks laste huvid, samuti peaks tagama tagasisidemehhanismid, et selgitada alaealistele, kuidas võetakse arvesse nende seisukohti⁹¹;
 - ii. suurendama teadlikkust selle kohta, kuidas pakkuja tagab oma platvormil laste õiguste kaitse, samuti riskide kohta, mis võivad ohustada alaealiste eraelu puutumatust, ohutust ja/või turvalisust⁹²;
 - iii. tagama asjakohase koolituse ja teabe alaealiste eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse eest vastutavatele isikutele, arendajatele, modereerimise ja/või alaealistelt teadete ja kaebuste vastuvõtmise eest vastutavatele isikutele⁹³;
 - iv. kehtestama korra, millega tagatakse määruse (EL) 2022/2065 artikli 28 lõikele 1 vastavuse regulaarne jälgimine;
 - v. tagama, et kõik käesolevate suuniste rakendamiseks kasutatud tehnoloogilised ja korralduslikud lahendused on tipptasemel ja kooskõlas

⁹¹ UNICEF on oma suunistes sidusrühmade suhtlemise kohta lastega esitanud konkreetsed tegevused laste vastutustundlikuks kaasamiseks. UNICEF (2025); *Spotlight guidance on best practices for stakeholder engagement with children in D-CRIAs*. Kättesaadav aadressil <https://www.unicef.org/childrightsandbusiness/media/1541/file/D-CRIA-Spotlight-Guidance-Stakeholder-Engagement.pdf>.

⁹² See lähenemisviis on kooskõlas lastele parema interneti loomise Euroopa strateegiaga (BIK+), milles rõhutatakse teadlikkuse ja hariduse tähtsust veebiturvalisuse edendamisel ja mis toetab sellega seoses määruse (EL) 2022/2065 kohaldamist. Lisaks kinnitavad igas liikmesriigis loodud turvalisema interneti keskused teadlikkuse suurendamiseks tehtud jõupingutuste kasulikkust veebikahju ja -riskide ennetamisel ning nendele reageerimisel.

⁹³ Koolitus võiks hõlmata näiteks laste õigusi, veebis alaealiste eraelu puutumatust, ohutust ja turvalisust ohustavaid riske ja kahju, samuti tõhusaid ennetus-, reageerimis- ja leevendustavasid.

alaealiste kaitse riiklike suuniste,⁹⁴ laste õiguste ja rangeimate kehtestatud standarditega⁹⁵;

- vi. kehtestama korra, mille järgi kogutakse ja salvestatakse korrapäraselt andmeid platvormil alaealiste eraelu puutumatust, ohutust ja turvalisust ohustava kahju ja riskide kohta, millest tuleks perioodiliselt aru anda digiplatvormi pakkuja juhtkonnale ja alaealiste kaitse eest vastutavale isikule või meeskonnale. See ei piira väga suurte digiplatvormide ja väga suurte internetipõhiste otsingumootorite pakkujate kohustusi, mis on sätestatud määruse (EL) 2022/2065 artiklites 34 ja 35;
- vii. vahetama platvormide ja pakkujate, samuti digiteenuste koordinaatorite, usaldusväärsete teavitajate, kodanikuühiskonna organisatsioonide, akadeemiliste ringkondade ja muude asjaomaste sidusrühmade vahel häid tavasid ja tehnoloogilisi lahendusi, mille eesmärk on tagada alaealiste eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse kõrget taset. Koostöö platvormide vahel peaks hõlmama riskide avastamist, disaininõudeid ja teaduskoostööd usaldusväärsete osalejatega.

8.2 Teenusetingimused

85. Teenusetingimused moodustavad raamistiku digiplatvormi pakkuja ja selle kasutajate vaheliste suhete reguleerimiseks. Neis sätestatakse veebikäitumise eeskirjad ja

⁹⁴ An Coimisiún um Chosaint Sonraí (2021); *Fundamentals for a child-oriented approach to data processing*. Kättesaadav aadressil https://www.dataprotection.ie/sites/default/files/uploads/2021-12/Fundamentals%20for%20a%20Child-Oriented%20Approach%20to%20Data%20Processing_FINAL_EN.pdf; Coimisiún na Meán (2024), *Online safety code*. Kättesaadav aadressil <https://www.cnam.ie/app/uploads/2024/11/Coimisiun-na-Mean-Online-Safety-Code.pdf>; IMY (Rootsi andmekaitseasutus) (2021), *The rights of children and young people on digital platforms*. Kättesaadav aadressil <https://www.imy.se/en/publications/the-rights-of-children-and-young-people-on-digital-platforms/>; Hollandi siseasjade ja kuningriigi suhete ministeerium (2022), *Code for children's rights*. Kättesaadav aadressil <https://codevoorkinderrechten.waag.org/wp-content/uploads/2022/02/Code-voor-Kinderrechten-EN.pdf>; CNIL (2021), *CNIL publishes 8 recommendations to enhance protection of children online*. Kättesaadav aadressil <https://www.cnil.fr/en/cnil-publishes-8-recommendations-enhance-protection-children-online>; Unabhängiger Beauftragter für Fragen des sexuellen Kindesmissbrauchs (kuupäev puudub), *Rechtsfragen Digitales*. Kättesaadav aadressil <https://beauftragte-missbrauch.de/themen/recht/rechtsfragen-digitales>.

⁹⁵ CEN-CENELEC (2023), *Workshop Agreement 18016 Age Appropriate Digital Services Framework*; OECD (2021), *Children in the digital environment - Revised typology of risks*. https://www.oecd.org/en/publications/children-in-the-digital-environment_9b8f222e-en.html.

ootused ning neil on tähtis roll ohutu, turvalise ja eraelu puutumatust kaitsva keskkonna loomisel⁹⁶.

86. Komisjon tuletab meelde kõikidele vahendusteenuste osutajatele kehtivaid teenusetingimustega seotud kohustusi, mis on sätestatud määruse (EL) 2022/2065 artiklis 14, sealhulgas vahendusteenuste osutajate kohustust selgitada kasutamise tingimusi ja piiranguid selges, lihtsas, arusaadavas, kasutajasõbralikus ja üheselt mõistetavas keeles. Lisaks on sama määruse artikli 14 lõikes 3 täpsustatud, et kui vahendusteenus on peamiselt suunatud alaealistele või seda kasutavad peamiselt alaealised, selgitab vahendusteenuse osutaja seda teavet viisil, millest alaealised aru saavad^{97,98}.

87. Peale selle on komisjon seisukohal, et alaealistele ligipääsetavate digiplatvormide pakkujad peaksid tagama, et nende teenusetingimused vastaksid järgmistele tingimustele.

a. Need sisaldavad teavet järgmise kohta:

- i. toimingud, mida kasutajad peavad tegema konto loomisest selle kustutamiseni;
- ii. ühenduse suunised, mis edendavad positiivset, ohutut ja kaasavat õhustikku ja milles selgitatakse, millist käitumist eeldatakse, mis on nende teenusekeskkonnas keelatud ja millised on nõuete rikkumise tagajärjed;
- iii. millist liiki sisu ja käitumist peetakse alaealiste eraelu puutumatust, ohutust ja turvalisust kahjustavaks. See hõlmab muu hulgas alaealiste eraelu puutumatust, ohutust ja/või turvalisust kahjustavat ebaseaduslikku sisu ning sellise sisu levitamist;

⁹⁶ Standardis P2089.2TM laste veebipõhise osalemise teenusetingimuste kohta on esitatud protsessid ja tavad selliste teenusetingimuste väljatöötamiseks, mis aitavad kaitsta laste õigusi digivaldkondades.

⁹⁷ Komisjon tuletab meelde ka direktiivi 2010/13/EL artiklis 28b sätestatud nõudeid, mille kohaselt peavad videojagamisplatvormi pakkujad kaitsma alaealisi saadete, kasutaja loodud videote ja audiovisuaalsete äriteadete eest, mis võivad kahjustada nende füüsilist, vaimset või kõlbelist arengut. Neid nõudeid tuleb hinnata ja vajaduse korral muuta 19. detsembriks 2026.

⁹⁸ Nagu osutatud käesolevate suuniste sissejuhatuses, on määruse (EL) 2022/2065 mõnes sättes, sealhulgas artikli 14 lõigetes 5 ja 6 kehtestatud lisakohustused väga suurte digiplatvormide pakkujatele. Kuna käesolevates suunistes sisalduvad kohustused on seotud alaealiste eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisusega artikli 28 lõike 1 tähenduses, tuginevad ka need samadele sätetele.

- iv. kuidas kaitstakse alaealisi sellise sisu ja käitumise eest;
 - v. vahendid, mida kasutatakse alaealiste eraelu puutumatust, ohutust ja turvalisust kahjustava sisu, käitumise ja omaduste ennetamiseks, leevendamiseks ja modereerimiseks ning kaebuste menetlemiseks.
- b. Teenusetingimused on kergesti leitavad ja otsitavad kogu kasutaja tegevuse jooksul platvormil.
 - c. Teenusetingimused ei piira põhjendamatult alaealiste ühtki õigust, sealhulgas nende õigust sõna- ja teabevabadusele.
 - d. Teenusetingimusi järgitakse ja rakendatakse praktikas.
88. Lisaks on komisjon seisukohal, et alaealistele ligipääsetavate digiplatvormide pakkujad peaksid tagama, et teenusetingimuste muudatused registreeritakse ja avaldatakse⁹⁹.

Hea tava

HappyExplore on digiplatvorm, kus alaealised saavad mängida mängu, luua ja uurida mitmesuguseid olendeid ning maailmu, mida nad saavad jagada teistega. Platvormil HappyExplore on tegelane nimega Pixel Pioneer, kes õpetab kasutajatele, kuidas olla vastutustundlik avastaja. Kõiki kasutajaid innustatakse ühinema nn lahuslubadusega, et nad õpiksid käituma sõbralikult ja toimima veebis turvaliselt, mille kohta nad annavad ka lubaduse. Kui kasutajad platvormi uurivad, selgitab Pixel Pioneer ka modereerimise ja ohutuslaste otsuste tähtsust, näiteks seda, miks nad peaksid enne hoolikalt järele mõtlema ja alles siis jagama teistega olendeid ja maailmu.

8.3 Järelevalve ja hindamine

89. Komisjon on seisukohal, et alaealistele ligipääsetavate digiplatvormide pakkujad peaksid võtma tõhusaid järelevalve- ja hindamismeetmeid, et tagada oma teenuse puhul alaealiste eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse kõrge tase vastavalt määruse (EL) 2022/2065 artikli 28 lõikele 1. Selleks peaks muu hulgas tegema järgmist:
- a. jälgima ja hindama korrapäraselt platvormi iga elemendi tõhusust, mis on seotud alaealiste eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisusega platvormil. See hõlmab

⁹⁹ Avaldades need näiteks digiteenuste tingimuste andmebaasis aadressil <https://platform-contracts.digital-strategy.ec.europa.eu/>.

näiteks platvormi veebiliidest, süsteeme, seadeid, vahendeid, funktsioone ja omadusi ning teavitus-, tagasiside- ja kaebuste esitamise mehhanisme ning meetmeid, mis on võetud määruse (EL) 2022/2065 artikli 28 lõikes 1 sätestatud kohustuse täitmiseks¹⁰⁰. Pakkujad peaksid kaaluma nende hinnangute kättesaadavaks tegemist kolmandatele isikutele, näiteks ekspertidele või teistele asjaomastele sidusrühmadele, et need saaksid hinnangud läbi vaadata ja nõu anda;

- b. konsulteerima korrapäraselt alaealiste, eestkostjate, akadeemiliste ringkondade, kodanikuühiskonna organisatsioonide, lapse õiguste ekspertide ja muude asjaomaste sidusrühmadega platvormi disaini ja mis tahes elementide hindamise küsimuses, mis on seotud platvormil alaealiste eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisusega. See peaks hõlmama elementide katsetamist alaealistega ja nende tagasiside arvesse võtmist. Mittediskrimineerimise ja ligipääsetavuse soodustamiseks peaksid pakkujad võimaluse korral kaasama neisse aruteludesse mitmesuguse kultuurilise ja keelelise taustaga, eri vanuses, samuti puute ja/või lisajuurdepääsuvajadustega alaealisi;
- c. kohandama eelnimetatud elementide disaini ja toimimist, tuginedes neile konsultatsioonidele ja uutele tehnilistele lahendustele, teadusuuringutele, kasutaja käitumise või põhimõtete muutustele, toodete ja kasutamise muutustele ning platvormil alaealiste eraelu puutumatust, ohutust ja turvalisust ohustava kahju ja riskide muutustele.

8.4 Läbipaistvus

- 90. Komisjon tuletab meelde määruse (EL) 2022/2065 artiklites 14, 15 ja 24 sätestatud läbipaistvuskohustusi. Võttes arvesse alaealiste arenguetappe ja arenevaid võimeid, on artikli 28 lõike 1 järgimise tagamiseks vaja lisaks kaaluda ka digiplatvormi toimimise läbipaistvust.

¹⁰⁰ Nagu osutatud käesolevate suuniste kohaldamisalas (punkt 2), on määruse (EL) 2022/2065 teatavate sätetega, sealhulgas selle III peatüki 5. jaoga kehtestatud lisakohustused väga suurte digiplatvormide ja väga suurte otsingumootorite pakkujatele. Kuna käesolevates suunistes sisalduvad kohustused on seotud alaealiste eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisusega artikli 28 lõike 1 tähenduses, tuginevad ka need samadele sätetele, kusjuures väga suurte digiplatvormide pakkujad ei tohiks eeldada, et käesolevates suunistes kirjeldatud meetmete osalisest või täielikust võtmisest piisab, et tagada määruse (EL) 2022/2065 III peatüki 5. jaos sätestatud kohustuste täitmist.

91. Komisjon on seisukohal, et alaealistele ligipääsetavate digiplatvormide pakkujad peaksid oma teenuse puhul alaealiste eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse kõrge taseme tagamiseks tegema alaealistele kergesti kättesaadavaks kogu vajaliku ja asjakohase teabe oma teenuse toimimise kohta. Komisjon leiab, et digiplatvormide pakkujad peaksid tegema alaealistele ja asjakohastel juhtudel ka nende eestkostjatele oma platvormi ligipääsetaval liidesel kättesaadavaks järgmise teabe:
- a. teave platvormil alaealistele eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse kõrge taseme tagamiseks kasutuselevõetud meetmete kohta. See hõlmab teavet järgmistele kohtadele:
 - i. kasutatavad vanusetuvastusmeetodid, nende toimimise viis ja mis tahes kolmandad isikud, keda kasutatakse vanuse kontrollimise ja hindamise meetodite teostamiseks;
 - ii. kogu platvormil kasutatavate soovitusüsteemide toimimine ja kasutajatele kättesaadavad valikuvõimalused (vt punkt 6.5.2 „Kasutaja kontroll ja mõjuvõimu suurendamine“);
 - iii. alaealiste esitatud teadetele, tagasisidele ja kaebustele reageerimise protsessid, sealhulgas soovituslik ajakava ning protsesside võimalikud tulemused ja mõju;
 - iv. platvormi integreeritud tehisintellektipõhised vahendid, tooted ja omadused, nende puudused ja kasutamise võimalikud tagajärjed;
 - v. registreerimisprotsess, kui seda pakutakse;
 - vi. eeskostjate jaoks loodud vahendid koos selgitustega, kuidas neid kasutada, kuidas need kaitsevad alaealisi veebis ja millist tüüpi teavet alaealiste veebitegevuse kohta võivad eestkostjad nende vahendite kasutamise kaudu saada;
 - vii. kuidas modereeritakse platvormi teenusetingimusi rikkuvat sisu ja millised on modereerimise tagajärjed;
 - viii. kuidas kasutada käesolevates suunistes osutatud mitmesuguseid teatamise, kaebuste esitamise, tugi- ja õiguskaitsevahendeid;

- ix. digiplatvormi teenusetingimused;
 - x. mis tahes muud meetmed, mida on soovitatud käesolevates suunistes ja mille digiplatvormi pakkuja on kasutusele võtnud;
 - xi. muud võetud meetmed või teenustesse tehtud muudatused, mille eesmärk on tagada platvormil alaealiste eraelu puutumatus, ohutus või turvalisus;
- b. tagama, et see teave, kõik hoiatused ja muud käesolevates suunistes soovitatud teated on:
- i. lapsesõbralikud, eakohased, kergesti arusaadavad ja ligipääsetavad kõikidele, sealhulgas puuete ja/või lisajuurdepääsuvajadustega alaealistele;
 - ii. esitatud selgelt, nii et see on kergesti arusaadav, võimalikult lihtne ja sisutihe. Kui näiteks teenusetingimustes osutatakse mingile konkreetsele omadusele, esitatakse selle kohta kõige olulisem teave siis, kui alaealine omadusega kokku puutub;
 - iii. esitatud alaealisele nii, et seda on lihtne läbi vaadata ning ligipääs sellele on otsene ja intuiitiivne ajal, mil see on asjakohane;
 - iv. esitatud selle liikmesriigi ametlikus keeles (ametlikes keeltes), kus teenust osutatakse;
 - v. alaealiste tähelepanu köitev. Selleks võib vajalikuks osutuda graafikute, videote ja/või tegelaste või muude võtete kasutamine;
 - vi. esitatud alaealistele järk-järgult ja pikema aja vältel, et säilitada maksimaalselt kasutaja tähelepanu;
- c. kõikidest määruse (EL) 2022/2065 artikli 28 lõike 1 järgimiseks rakendatud meetmetest ja muudatustest peaks teavitama ettevõttesiseselt ja need peaks avalikustama võimalikult ulatuslikult.

Hea tava

HappyTerms on 13–18-aastastele kasutajatele loodud digiplatvorm. Sellel pakutakse alaealistele võimalust osaleda kogukondades ning vahetada mõtteid ja teavet ühiste huvide kohta. HappyTerms kasutab teenusetingimuste kohta teabe andmiseks selgeid pealkirju, mida täiendavad selgitavad ikoonid ja värvilised pildid. Reeglid on liigendatud lühikesteks ja lihtsalt

loetavateks jaotisteks ning neid on selgitatud lihtsas keeles. Esitatud on ka infograafikud, mis aitavad alaealistel mõista, mille kohta nad nõusoleku annavad, ja mis avanevad siis, kui need on mõne funktsiooni või seade muutmisel asjakohased. Kasutajad saavad reegleid ka otsida ja kui nad klõpsavad tekstil „Mida ma pean teadma“, kuvatakse ikoon, mis suunab kasutaja asjakohaste reeglite, nendega seotud vahendite ja muude kasulike linkide juurde platvormi ükskõik millises osas. HappyTerms on koostanud kasutajatele ka interaktiivse küsimustiku, mille abil saavad alaealised kontrollida, kas nad on teenusetingimustest aru saanud.

9 LÄBIVAATAMINE

92. Vajaduse korral vaatab komisjon käesolevad suunised läbi nii pea, kui see on vajalik, ja hiljemalt pärast 12 kuu möödumist, võttes arvesse määruse (EL) 2022/2065 artikli 28 lõike 1 kohaldamisest saadud praktilisi kogemusi ning valdkonnas toimunud tehnoloogilise, ühiskondliku ja regulatiivse arengu tempot.
93. Komisjon julgustab alaealistele ligipääsetavate digiplatvormide pakkujaid, digiteenuste koordinaatoreid, riiklikke pädevaid asutusi, teadlaskonda ja kodanikuühiskonna organisatsioone andma sellesse protsessi oma osa. Pärast läbivaatamist võib komisjon pärast Euroopa digiteenuste nõukojaga konsulteerimist otsustada käesolevaid suuniseid muuta.

Internetis lapsi ähvardavate riskide viiel kategoorial põhinev liigitus

94. Selleks et alaealistele ligipääsetavate digiplatvormide pakkujatel, akadeemilistel ringkondadel ja poliitikakujundajatel oleks riske lihtsam mõista ja analüüsida, on OECD¹⁰¹ ja teadlased¹⁰² liigitanud riskid,¹⁰³ millega alaealised võivad võrgus kokku puutuda. Seda nimetatakse internetis lapsi ähvardavate riskide viiel kategoorial põhinevaks liigituseks. Liigitus aitab kindlaks teha riske, mis on jaotatud viide kategooriasse: sisu, käitumine, suhtlus, tarbijariskid, kategooriatevahelised riskid. Need riskid võivad ilmned, kui teenust kasutavate alaealiste eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse tagamiseks ei ole kasutusele võetud asjakohaseid ja proportsionaalseid meetmeid ning selle tagajärjel võidakse rikkuda laste õigusi.

95. Internetis lapsi ähvardavate riskide viiel kategoorial põhinev liigitus¹⁰⁴

Digikeskkonnas lapsi ohustavad riskid				
Riskikategooriad	Sisu	Käitumine	Suhtlus	Tarbija
Kategooriatevahelised riskid	Eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisusega seotud täiendavad riskid Tipptehnoloogiaga seotud riskid Tervist ja heaolu ohustavad riskid Väärkasutamise seotud riskid			
Riski avaldumine	Vaenulik sisu	Vaenulik käitumine	Vaenulikud kokkupuuted	Turundusriskid
	Kahjulik sisu	Kahjulik käitumine	Kahjulikud kokkupuuted	Kaubandusliku profiilanalüüsi riskid

¹⁰¹ OECD (2021), *Children in the digital environment – Revised typology of risks*. https://www.oecd.org/en/publications/children-in-the-digital-environment_9b8f222e-en.html.

¹⁰² Livingstone, S., Stoilova, M. (2021). *The 4Cs: Classifying Online Risk to Children*. (CO:RE Short Report Series on Key Topics). Hamburg: Leibniz-Institut für Medienforschung | Hans-Bredow-Institut (HBI); CO:RE - Children Online: Research and Evidence. <https://doi.org/10.21241/ssoar.71817>.

¹⁰³ Vt ka riskianalüüsi, mille on esitanud Saksamaa laste ja noorte meediakaitse keskus (Bundeszentrale für Kinder- und Jugendmedienschutz, BZKJ) (2022). *Gefährdungsatlas. Digitales Aufwachsen. Vom Kind aus denken. Zukunftssicher handeln. Aktualisierte und erweiterte 2. Auflage. - Bundeszentrale für Kinder- und Jugendmedienschutz.* Kättesaadav aadressil <https://www.bzkg.de/resource/blob/197826/5e88ec66e545bcb196b7bf81fc6dd9e3/2-auflage-gefaehrungsatlas-data.pdf>.

¹⁰⁴ OECD (2021), *Children in the digital environment - Revised typology of risks*, lk 7. https://www.oecd.org/en/publications/children-in-the-digital-environment_9b8f222e-en.html

	Ebaseaduslik sisu	Ebaseaduslik käitumine	Ebaseaduslikud kokkupuuted	Finantsriskid
	Desinformatsioon	Kasutaja probleemne käitumine	Muud probleemsed kokkupuuted	Turvariskid

96. **Sisuga seotud riskid.** Alaealised võivad ootamatult ja tahtmatult puutuda kokku neid kahjustada võivad sisuga, mis võib olla: a) vaenulik sisu, b) kahjulik sisu, c) ebaseaduslik sisu, d) desinformatsioon. Üldiselt ollakse seisukohal, et seda laadi sisu, näiteks enesevigastamist, enesetappu, söömishäireid ja äärmuslikku vägivalda propageeriv sisu võib kahjustada alaealiste vaimset tervist ja füüsilist heaolu.
97. **Käitumisriskid.** Need riskid seostuvad käitumisega, mille alaealised võivad võrgus aktiivselt omaks võtta ja mis võib ohustada nii neid ennast kui ka teisi, näiteks a) vaenulik käitumine (nt vaenuliku sisu/sõnumite postitamine/saatmine alaealise poolt); b) kahjulik käitumine (nt vägivaldse või pornograafilise sisu postitamine/saatmine alaealise poolt); c) ebaseaduslik käitumine (nt laste seksuaalset väärkohtlemist kujutava materjali või terroristliku sisu postitamine/saatmine alaealiste poolt); d) kasutaja probleemne käitumine (nt osalemine ohtlikes väljakutsetes; seksuaalse sisuga sõnumite saatmine).
98. **Suhtlusriskid.** Need on seotud olukordadega, kus alaealine on suhtluses ohver, mitte tegutseja, ja võivad olla järgmised: a) vaenulikud kokkupuuted; b) kahjulikud kokkupuuted (nt alaealisega ühenduse võtmine eesmärgiga teda kahjustada); c) ebaseaduslikud kokkupuuted (näiteks selline, mille eest võidakse esitada kuriteosüüdistus); d) muud probleemsed kokkupuuted. Suhtlusriskide hulka kuuluvad muu hulgas näiteks võrgus seksuaalse väärkohtlemise eesmärgil kontakti otsimine, seksuaalne sundus ja väljapressimine võrgus, seksuaalne väärkohtlemine veebikaamera kaudu, küberkiusamine ja inimkaubandus seksuaalse ärakasutamise eesmärgil. Samuti kuuluvad nende riskide hulka võrgupettused, näiteks andmepüük, kelmus internetipõhistes kauplemiskohtades ja identiteedivargus.
99. **Tarbijariskid.** Ka digimajanduses tarbijana osalemine võib seada alaealised silmitsi riskidega, mille hulka kuuluvad näiteks: a) turundusriskid (nt aardelaekad (*loot boxes*), reklaammängud (*advergaming*)); b) kaubandusliku profiilialüüsi riskid (nt tootepaigutus või täiskasvanutele mõeldud, nt tutvumisteenuste reklaamide saamine); c) finantsriskid (nt kelmus või suurte rahasummade kulutamine eestkostja teadmata või nõusolekuta); d) turvariskid; e) narkootikumide, ravimite, alkoholi ja muude

ebaseaduslike või ohtlike toodete ostmise ja tarbimisega seotud riskid. Tarbijariskide hulka kuuluvad ka riskid, mis on seotud lepingutega, näiteks kasutajate andmete müügi või ebaõiglaste teenusetingimustega.

100. **Kategooriatevahelised riskid.** Need on riskid, mis seostuvad kõigi riskikategooriatega ja mida peetakse väga problemaatiliseks, sest need võivad avaldada alaealiste elule mitmel viisil olulist mõju. Sellised riskid on järgmised.

- a. **Tipptehnoloogiaga seotud riskid** hõlmavad alaealiste kokkupuuteid tehnoloogia arenguga kaasnevate uute ohtudega, nagu tehisintellektipõhised juturobotid, mis võivad esitada kahjulikku teavet või mida võidakse kasutada seksuaalse väärkohtlemise eesmärgil kontakti otsimiseks, kasutades ära alaealiste nõrkusi, või biomeetrilise tehnoloogia kasutamine, mis võib kaasa tuua ärakasutamist, identiteedipettust ja tõrjutust.
- b. **Tervise ja heaoluga seotud riskid** hõlmavad võimalikku kahju alaealiste vaimsele, emotsionaalsele või füüsilisele heaolule. Näiteks seostatakse digiplatvormide kasutamise või liigse kasutamisega suuremaid ülekaalulisuse/anoreksia ja vaimse tervise probleeme, mis mõnel juhul võivad kahjustada alaealiste füüsilist ja vaimset tervist ja heaolu, näiteks põhjustada sõltuvust, depressiooni, ärevushäireid, reguleerimata unerütmi ja sotsiaalset eraldatust.
- c. **Eraelu puutumatuse ja andmekaitsega seotud lisariskid** tulenevad alaealiste kohta käivale teabele juurdepääsust ja asukohatuvastust võimaldavatest funktsioonidest, mida kuritahtlike kavatsustega isikud võivad ära kasutada alaealiste asukoha kindlakstegemiseks ja neile lähenemiseks.

101. Kategooriatevaheliste riskide¹⁰⁵ hulka võivad kuuluda ka järgmised riskid.

- a. **Täiendavad ohutus- ja turvariskid**, mis on seotud alaealiste ohutusega, eelkõige füüsilise ohutusega, ja kõik küberturvalisusega seotud probleemid.

¹⁰⁵ Livingstone, S., Stoilova, M. (2021). *The 4Cs: Classifying Online Risk to Children*. (CO:RE Short Report Series on Key Topics). Hamburg: Leibniz-Institut für Medienforschung | Hans-Bredow-Institut (HBI); CO:RE - Children Online: Research and Evidence. <https://doi.org/10.21241/ssoar.71817>.

- b. **Väärkasutamise riskid**, mis on seotud digiplatvormi või selle funktsioonide väärast kasutamisest tulenevate riskide või kahjuga.

TÕESTATUD KOOPIA
Peasekretäri nimel

Martine DEPREZ
Direktor
Otsustusprotsess ja kollegiaalsus
EUROOPA KOMISJON